

İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ

**TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE KREDİ DERECELENDİRME
STANDARTLARI VE BİR UYGULAMA ANALİZİ**

Aykut DEMİR

UZMANLIK TEZİ

HAZİRAN 2018

İL BANK
TÜRKİYE'NİN YAPICI GÜCÜ

İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ

**TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE KREDİ DERECELENDİRME
STANDARTLARI VE BİR UYGULAMA ANALİZİ**

Aykut DEMİR

UZMANLIK TEZİ

**Tez Danışmanı (Kurum)
Dursun DAL**

**Tez Danışmanı (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan ÇELİK**

Aykut DEMİR tarafından hazırlanan “TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE KREDİ DERECELENDİRME STANDARTLARI VE BİR UYGULAMA ANALİZİ” adlı tez çalışması aşağıdaki Yeterlik Sınav Kurulu tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile UZMANLIK TEZİ olarak kabul edilmiştir.

	Unvan	Adı ve Soyadı	İmzası
Başkan	Genel Müdür Yardımcısı	Salih YILMAZ	
Üye	Daire Başkanı	Hüseyin TÖREN	
Üye	Daire Başkanı	Hakkı ÇIRAK	
Üye	Daire Başkanı	Orhan IŞIK	
Üye	Daire Başkanı	Doç. Dr. Birol KAYRANLI	

Tez Savunma Tarihi: 20/06/2018

ETİK BEYAN

İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ Uzmanlık Tezi Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Aykut DEMİR

20/06/2018

Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Derecelendirme Standartları ve Bir Uygulama Analizi

(Uzmanlık Tezi)

Aykut DEMİR

İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ

Haziran 2018

ÖZET

Derecelendirme, bir borçlunun yükümlülüklerini gününde yerine getirebilme isteğini ölçen ve bunu belirli sembollerle ölçen bağımsız görüşlerdir. Derecelendirme ülkeler, kurum ve kuruluşlar için çok önemlidir. Derecelendirme sonucu elde edilen teknik ve mali bilgiler yatırımcılara aktarılmakta, günümüzde hızla artan işler karşısında zaman faktörü de dikkate alındığında, bilgiye kısa sürede ve düşük maliyetlerle ulaşmanın önemi artmıştır. Son yıllarda ortaya çıkan finansal krizlerin bankacılık kökenli olduğu düşünüldüğünde bankaların derecelendirilmesinin önemi bir kat daha artmaktadır. Derecelendirme finans kurumlarına, firmaların risk derecelerini ölçmek suretiyle, banka portföyündeki risk dağılımını optimum düzeyde tutmak ve sorunlu kredileri en aza indirmek, firmaların risk analizini dönemler itibarıyla izlemek ve analiz etmek, firmaları risk derecelerine göre birbiriyle karşılaştırmak, bireysel yorumları ve kararları en aza indirmek, risk/getiri karşılaştırması yaparak fiyatlamaya yardımcı olmak, kredi risk yönetim fonksiyonu için gerekli tarihsel veri setini oluşturmak gibi faydaları vardır. Bu çalışmanın ilk bölümünde derecelendirmenin tanımına, hukuki altyapısına, önemine ve derecelendirme kuruluşlarına yer verilmiştir. İkinci bölümde Türk bankacılık sistemi, bankacılıkta risk ve bankacılık kesiminde derecelendirme konuları işlenmiş olup, üçüncü ve son bölümde ise İller Bankası A.Ş. ile ilgili genel bilgiler, derecelendirme notları ve kredi derecelendirmenin İller Bankası A.Ş.'nin gelecek planlamasındaki yerinden bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler	: Derecelendirme, İllbank
Sayfa Adedi	: 75
Tez Danışmanı (Kurum)	: Dursun DAL
Tez Danışmanı (Ankara Üniversitesi)	: Prof. Dr. Orhan ÇELİK

Credit Rating Standards in Turkish Banking System and an Application Analysis

(Expertise Thesis)

Aykut DEMİR

İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ

June 2018

ABSTRACT

A rating is an independent opinion that measures the desire of a borrower to meet its obligations on a day and measures it with certain symbols. Rating is crucial for countries, institutions and organizations. The resulting technical and financial information is transferred to the investor, and when the time factor is taken into account in today's rapidly increasing business, the importance of accessing information in short time and at low costs has increased. Given that the financial crises that have emerged in recent years are of banking origin, the prospect of rating banks is doubling. It is important for the rating financial institutions to keep the risk distribution in the bank portfolio at optimum level by measuring the risk ratios of the companies and to minimize the problematic loans, to monitor and analyze the risk analysis of the companies over periods and to compare each other according to the risk ratios, / helping to make pricing by comparing the yields and creating the historical data set needed for the credit risk management function. In the first part of this study, the definition of rating, its legal infrastructure, its importance and rating agencies are given. In the second section, Turkish banking system, risk in the banking sector and banking sector rating issues are covered. In the third and last section, The general information which is related İller Bankası A.Ş. rating notes of bank and the place of the credit rating in the future planning of bank issues are addressed.

Key Words	: Rating, İlbank
Page Number	: 75
Supervisor (İnstitution)	: Dursun DAL
Supervisor (Ankara University)	: Prof. Orhan ÇELİK

TEŞEKKÜR

Gerçekleştirilen bu çalışma sırasında değerli bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yardımlarını ve vaktini hiçbir zaman esirgemeyen, içten ve pozitif yaklaşımları ile enerji veren danışmanlarım Sayın Prof. Dr. Orhan ÇELİK'e ve Sayın Dursun DAL'a teŐekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1
1. KREDİ DERECELENDİRME KAVRAMI, TARİHCESİ VE BU KONUDAKİ HUKUKİ DÜZENLEMELER.....	3
1.1. Kredi Derecelendirme Kavramının Tanımı ve Temel Özellikleri.....	3
1.1.1. Finansal Piyasalar ve Derecelendirme Kavramı.....	3
1.1.2. Derecelendirmenin Temel Özellikleri ve Çeşitleri.....	6
1.2. Derecelendirmenin Gelişimi ve Bu konudaki Yasal Düzenlemeler.....	8
1.2.1. Derecelendirmenin Gelişimi.....	10
1.2.2. Derecelendirmenin Türkiye’deki Gelişimi.....	12
1.2.3. Derecelendirmenin Türkiye’deki Hukuki Altyapısı.....	13
1.3. Derecelendirmenin Önemi Ve Faydaları.....	15
1.3.1. Kredi Derecelendirmesinin Önemi.....	15
1.3.2. Kredi Derecelendirmesinin Faydaları.....	15
1.4. Kredi Derecelendirmesinin Çeşitleri.....	17
1.4.1. Vadelerine Göre Derecelendirme.....	17
1.4.2. Para Cinslerine Göre Derecelendirme.....	17
1.5. Kredi Derecelendirme Şirketleri ve Derecelendirme Yöntemleri.....	17
1.5.1. Moody’s ve Derecelendirme Yöntemi.....	20
1.5.2. Standart And Poor’s ve Derecelendirme Yöntemi.....	23
1.5.3. Fitch ve Derecelendirme Yöntemi.....	27
1.5.4. Kobirate ve Derecelendirme Yöntemi.....	30
2. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE KREDİ DERECELENDİRME STANDARTLARI.....	35
2.1. Türk Bankacılık Sistemi.....	35
2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Türk Bankacılık Sistemi.....	35
2.1.2. Cumhuriyet Sonrası Türk Bankacılık Sistemi.....	37
2.2. Bankacılıkta Risk.....	41
2.2.1. Piyasa Riski.....	41
2.2.2. Likidite Riski.....	41
2.2.3. Faiz Oranı Riski.....	42
2.2.4. Kur riski.....	43
2.2.5. Ülke riski.....	44
2.2.6. Operasyonel risk.....	44
2.2.7. Kredi riski.....	44
2.3. Kredi Derecelendirmede Kullanılan Kriterler.....	46
2.3.1. Kalitatif (Subjektif) Kriterler.....	46
2.3.2. Kantitatif (Objektif) Kriterler.....	47

2.4.	Bankacılık Kesiminde Derecelendirme.....	48
2.4.1.	Moody’s Banka Derecelendirme Yaklaşımı	49
2.4.2.	Standart & Poor’s Banka Derecelendirme Yaklaşımı	51
2.4.3.	Fitch Banka Derecelendirme Yaklaşımı.....	51
3.	İLLER BANKASI UYGULAMASI.....	53
3.1.	İller Bankası İle İlgili Genel Bilgiler.....	53
3.1.1.	İller Bankasının Kuruluşu ve Tarihçesi.....	53
3.1.2.	İller Bankasının Misyon Vizyon ve Temel Değerleri	54
3.1.3.	İller Bankasının Amacı ve Faaliyet Konuları.....	55
3.1.4.	İller Bankasının Organizasyon Yapısı.....	57
3.2.	İller Bankasının Derecelendirme Notları ve Finansal Bilgileri.....	61
3.3.	İller Bankasının Gelecek Faaliyetlerinin Planlanmasında Kredi Derecelendirmesinin Yeri	63
	SONUÇ VE ÖNERİLER	67
	KAYNAKÇA	69
	ÖZGEÇMİŞ	75

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 1.1 Derecelendirmenin Gelişimi[13].	9
Çizelge 1.2 Kredi Derecelendirme Kuruluşları Not Sistemi.....	19
Çizelge 1.3 Moody's Not Sistemi [22].	21
Çizelge 1.4 Standart&Poor's Not Sistemi [22].	25
Çizelge 1.5 Fitch Not Sistemi [22].....	28
Çizelge 1.6 Kobirate Not Sistemi.....	31
Çizelge 2.1 KDK'ların Banka Derecelendirme Metodolojileri[39].....	49
Çizelge 3.1 Fitch Ratings Derecelendirme Notları [58].	61
Çizelge 3.2 Kobirate Derecelendirme Notları [60].	63

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1 Finansal Piyasaların Yapısı[7].	5
Şekil 1.2 Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Piyasa Hâkimiyeti	12
Şekil 2.1 Faiz Oranı Değişliğinin Banka Üzerindeki Etkisi[56].	43
Şekil 2.2 Moody's Banka Derecelendirme Yaklaşımı[42].	50
Şekil 3.1 İller Bankası'nın Organizasyon Yapısı[49].	59
Şekil 3.2 İller Bankası Daire Başkanlıkları Organizasyon Yapısı[48].	60
Şekil 3.3 İller Bankası Bölge Müdürlükleri Organizasyon Yapısı[48].	60

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
İLBANK	İller Bankası A.Ş.
KDK	Kredi Derecelendirme Kuruluşu
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
S&P	Standart & Poor's
ABD	Amerika Birleşik Devletleri

GİRİŞ

Bankalar doğaları gereği bünyelerinde birçok risk barındırırlar. Bunların içerisinde en önemli risk türlerinden biri ise kredi riskidir. Kredi riski, en basit anlatımla, bankanın müşterisinin veya anlaşmaya taraf olanın şartlara uygun bir şekilde sorumluluklarını yapamama olasılığıdır. Derecelendirme kuruluşları objektif ve sübjektif faktörleri dikkate alarak bankaların yükümlülüklerini zamanında yerine getirebilme gücünü ölçmektedir. Bankalar, ekonomi alanındaki diğer kurumlara pek çok açıdan benzelerse de, bazı önemli değişiklikler barındırırlar. Para arz ve talebinde, paranın değerliliğinin belirlenmesinde bankaların sırtlandığı görevler diğer firmalar açısından önemli değişiklikler yaratmaktadır. Bankaların ekonomik sorunlarının veya iflaslarının çabuk yayılan etkileri ve ciddi sonuçları vardır. Bu nedenle kredi derecelendirme hem bankalar hem de kredi alan taraflar açısından oldukça önemlidir.

Son dönemlerde ortaya çıkan krizlerin bankacılık kökenli olduğu göz önüne alındığında risk yönetimi büyük önem kazanmıştır. Her ne kadar kredi derecelendirme kuruluşları derecelendirme notlarını kesin kanaatten uzak, yatırım tavsiyesi olmayan ve kendilerinin ifadesi ile sadece görüş belirttiğini söyleseler de derecelendirme kuruluşlarının verdikleri notlar özellikle son yıllarda düzenleyici ve denetleyici otoriteler tarafından risk yönetiminde kullanılmaya başlamıştır.

Bu çalışmamızda, derecelendirme kavramı ve derecelendirmenin temel özellikleri, kredi derecelendirmenin tanımı, tarihçesi, kredi derecelendirme kuruluşları ve derecelendirme kriterleri, Türk bankacılık sistemi, bankacılıkta risk kavramı, derecelendirme kriterleri ve bankacılık kesiminde kredi derecelendirmenin nasıl yapıldığına yer verilmiştir. Bu kapsamda literatür bilgilerine ek olarak, İller Bankasının kredi derecelendirme notları incelenmiştir.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, kredi derecelendirme kavramının tanımı ve temel özellikleri başlığı altında finansal piyasalar ve derecelendirme kavramı konuları ve derecelendirmenin temel özellikleri ve çeşitleri konuları incelenmiştir, derecelendirmenin gelişimi ve bu konudaki yasal düzenlemeler başlığı altında derecelendirmenin gelişimi,

derecelendirmenin Türkiye'deki gelişimi ve Türkiye'deki hukuki altyapısı incelenmiş, ek olarak yine birimci bölümde kredi derecelendirmenin önemi ve faydaları, ve çeşitli konulara yer verilmiştir. Ayrıca; dünyadaki üç büyük uluslararası derecelendirme kuruluşu ve İller Bankasının derecelendirmesini yapan Türk derecelendirme kuruluşu olan Kobirate kredi derecelendirme kuruluşunun tarihçeleri, genel yapıları ve not tanımlarından bahsedilecektir.

İkinci bölümde, Cumhuriyet öncesi ve sonrası olmak üzere Türk bankacılık sistemi, bankacılıkta risk kavramı başlığı altında piyasa riski, likidite riski, faiz oranı riski, kur riski, ülke riski, operasyonel risk ve kredi riski konuları işlenecek olup kredi derecelendirmede kullanılan kriterler başlığı altında kalitatif (sübjektif) ve kantitatif (Objektif) kriterlere yer verilecek ayrıca üç ana kredi derecelendirme kuruluşu olan Moody's, Standart and Poors ve Fitch derecelendirme kuruluşlarının bankaları derecelendirirken nelere dikkat ettikleri ve bankaları nasıl derecelendirdikleri anlatılacaktır.

Üçüncü bölümde, İller Bankasının tarihçesi, vizyon ve misyonu, faaliyet alanı, organizasyon yapısı bahsedilerek, İller Bankasının kredi derecelendirme süreci ve notları incelenecektir. Ayrıca; bu derecelendirme notlarının İller Bankasına etkisi incelenecektir.

1. KREDİ DERECELENDİRME KAVRAMI, TARİHCESİ VE BU KONUDAKİ HUKUKİ DÜZENLEMELER

Bu bölümde, kredi derecelendirme kavramının tanımı, tarihsel süreci, yasal alt yapısı ve hukuki düzenlemelerinden bahsedilecek ve bu bilgiler doğrultusunda uluslararası alanda kabul görmüş kredi derecelendirme kuruluşlarının derecelendirme yaparken kullandığı ölçütler incelenecektir.

1.1. Kredi Derecelendirme Kavramının Tanımı ve Temel Özellikleri

Derecelendirme işlemi, ilk olarak 1829'da "Baring Brothers & Company" şirketinin kredi riskini araştırmak amacıyla, Boston'lu Thomas Wren Ward adında emekli bir tüccarı gezici muhabir olarak işe almasıyla başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde borç talebinde bulunanlarla borç verenler arasındaki ilişkilerin gelişmesini sağlamak için ortaya çıkmış bir enstrüman olan kredi derecelendirme, yerel piyasaların gelişmesine ve zamanla uluslararası alanda da sermaye piyasalarının hızlı bir büyüme eğilimine girmesine imkân tanımıştır. Sermaye piyasaları araçlarının daha da çeşitlenmesiyle, derecelendirmeden sık sık faydalanılmaya başlanmıştır [1].

Kredi derecelendirme ile ilgili başka bir tanımda ise "risk" kavramı üzerinde durulmuştur. Kredi derecelendirme yatırımcının aldığı riski ortaya çıkarmaya çalışan bir rapordur. Kredi vermeyi kabul eden iktisadi kuruluşlar, bu kredinin temin edilmesinden dolayı üstlenecekleri riskleri ölçümlemek için kredi talebinde bulunan ülkelerin veya kuruluşların kredi değerliliklerini belirlemeye çalışırlar. Daha yüksek bir kredi notu, yükümlülüklerin gününde ödeneceği hususundaki görüşleri güçlendirirken, daha az bir not ise daha fazla bir riski ifade etmesi yönünden istenmeyen bir durum olarak ortaya çıkmaktadır [1]. Öz olarak kredi notları arttıkça risk azalır, azaldıkça risk artar. Yani, risk ve notlar arasında ters bir orantı vardır diyebiliriz.

1.1.1. Finansal Piyasalar ve Derecelendirme Kavramı

"Finansal piyasalar, ekonomik düzen içerisinde kaynak talebi içerisindeki kişi ve kurumlar ile yatırımcılar arasındaki kaynak alış verişini sağlayan mekanizmalardır" [3].

En temel tanımla kredi derecelendirme, "borçlunun anapara ve faiz yükümlülüklerini ödeme isteği ve kabiliyetini zamanında ve tam olarak yerine getirilip getirilememesini ölçen bir araçtır" [2]. Özellikle borcunu geri ödeme isteği ve ödeme

durumu kredi derecelendirmenin en temel konularıdır. Derecelendirmede genel kural, derecelendirme sınıflarının her biri ile karşılaştırma yapılmasına imkân sağlayacak yeterli sayıda ölçüt kullanmaktır. Derecelendirme kuruluşları yanında bankalar ya da banka dışı kurumlarında bu tür çalışmaları vardır. Bu çalışmalar geçmişe yönelik 10-15 yıllık sübjektif ve objektif verileri kullanarak, sürekli ve tekrar gözleyen bir bakış açısı ile riski ölçmeyi amaçlamaktadır [2].

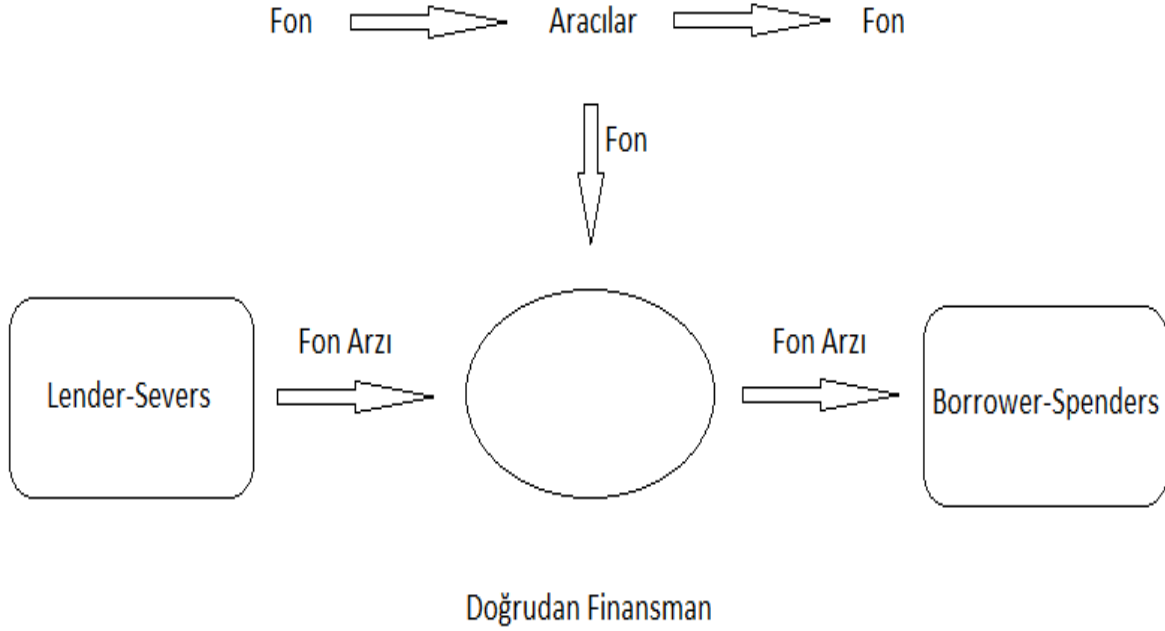
“Gelişmekte olan ülke ekonomilerinin önündeki en önemli sorunlardan biri olan sermaye yetersizliğine ek olarak, dış finansman eksikliği de kalkınma programlarına sekte vurmakta ve bu sorunun uygun olmayan dış finansman düzenleme politikalarından kaynaklandığı da öne sürülmektedir. Sachs’da yerel ve uluslararası borçlanma, bir arada ve karşılaştırmalı olarak incelenmektedir” [5].

Finansal Piyasaların Gelişimi

Finansal piyasa kavramı, yatırımcılar ile tasarruf sahiplerinin bulunduğu, finansal varlıkların alım ve satımının yapıldığı piyasalar şeklinde tanımlanır. Finansal piyasa, yatırımcılar, tasarruf sahipleri, aracı kurumlar ve idari kuralların yer aldığı unsurlardan oluşmaktadır. Para arz ve talebinin yapıldığı işlemler, her zaman yüz yüze olmayabilir; çoğu zaman yazışmayla, telefon veya bilgisayar gibi araçlarla yapılabilir. Fiziki olarak veya elektronik ortamda yatırımcıların ve tasarruf sahiplerinin bir araya gelip belli kurallar çerçevesinde alım ve satım yaptıkları mekânlar olan borsalar piyasa kavramına örnek verilebilir.

Finansal piyasaların ana yapısını oluşturan ilişki Şekil 1.1’de belirtilmiştir.

Dolaylı Finansman

Şekil 1.1 Finansal Piyasaların Yapısı [7].

Finansal sistemde yer alan iktisadi işletmeler, faaliyetlerini yürütmek amacıyla gelir gider dengesi kurmak için bazen fazla pozisyonda (Lender-Savers), bazen de açık pozisyonda (Borrower-Spenders) bulunmaktadır. “Ekonomik faaliyet içerisinde bulunan bu iki grup gelir fazla ve açıklarını finansal piyasalarda fon transferi ile kapatmakta olup, söz konusu fon transferi doğrudan ya da bir aracı üzerinden olmak üzere iki şekilde yapılabilmektedir. Literatürde, bir aracı kişi veya kuruluş yardımı olmaksızın yapılan transfer “doğrudan finansman”, aracı kurum/kişi aracılığıyla gerçekleştirilen fon aktarımı ise dolaylı finansman olarak adlandırılmaktadır” [7].

Finansal Piyasaların Sınıflandırılması

Finansal piyasaların literatürde en çok yer alan sınıflandırmalar aşağıdadır.

- Para - Sermaye Piyasası
- Birincil-İkincil Piyasa

- Örgütlü-Tezgâh Üstü Piyasa
- Spot-Vadeli Piyasa

Derecelendirme Kavramı

Kredi derecelendirme kavramı, Verilecek kredilerin, gününde ve eksiksiz olarak geri ödenmesi ihtimali konusunda uluslararası sermaye piyasalarındaki kıstaslara uygun ve tarafsız bir ölçü sağlamak gayesi ile borçlunun ihraç ettiği menkul kıymetlere yatırım yapılması durumunda, yatırımcının bu durumdan dolayı üzerine aldığı riskin belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır [4].

Dolayısıyla, “kredi derecelendirme kuruluşlarından, yatırımcılara geleceğe düşük yönlendirici bir görev üstlenmeleri beklenmektedir. Aynı zamanda kredi derecelendirme kuruluşlarının sahip oldukları piyasa bilgisiyle piyasa aktörlerine aktaracakları bilginin, geleceğe yönelik doğru sinyalleri içermesi gerekmektedir. Bu doğrultuda piyasa tarafından kredi derecelendirme kuruluşlarına gereksinim duyulmaktadır. Çünkü kredi derecelendirme kuruluşları ölçek ekonomilerinin sağladığı avantajlarla piyasa bilgisini daha ucuz maliyetlerle elde edebilmektedir”[9].

1.1.2. Derecelendirmenin Temel Özellikleri ve Çeşitleri

Derecelendirme işlemi, borçlunun finansal sorumluluklarını yerine getirebilme becerilerini bir takım sayısal ve sayısal olmayan analizlerle objektif bir şekilde ortaya koymaktır. Böylelikle yatırım yapılacak kurum veya ülkenin yatırım yapılmaya ne kadar elverişli olduğunun belirlenmesi mümkün olacaktır. Kredi derecelendirme notu bankalara, işletmelere, sigorta şirketlerine veya çeşitli kuramlara verilebildiği gibi ülkelere de verilebilmektedir. Derecelendirme işlemi, çoğunlukla talep doğrultusunda yapılmaktadır. Yapılan derecelendirme işlemi için derecelendirme kuruluşları belli bir ücret almaktadırlar. Ayrıca; talep olmaksızın yatırımcı yararının gözetilmesi için de kredi derecelendirmesi yapılabilir.

Derecelendirme işlemi, ülkelerin veya kuruluşların bilgi kaynaklarından elde edilecek iktisadi ve sosyal veriler ışığında düzenlenir. Bu süreçte kredi derecelendirme kuruluşları, borçlunun anapara ve faiz gibi tüm finansal yükümlülüklerini vadesinde ve düzenli bir şekilde ödeme yeterliliğine ne ölçüde sahip olduklarını gösterir bir analiz yaparlar ve yatırımın güvenilirliğini değerlendirirler. Derecelendirme işlemi sonucunda

elde edilen veriler, bir takım sembollerden oluşan kredi notlarına dönüştürülür ve halka açıklanır. Bu işlem, ülkelerin veya firmaların borçlarını geri ödeyip ödeyemeyecekleri hakkında yatırımcıları fikir sahibi yapar. Tabii ki de derecelendirme notlarına körü körüne bağlı kalarak hareket etmek, üzerinde fazla düşünülmeden, plansızca yapılmış bir yatırım stratejisinin göstergesi olacaktır [10].

Risk dereceleri ülkelerin ya da kuruluşların borçlarını geri ödeyebilme gücünü ve pazar payını kaybetme olasılığını yansıttığından kredi derecelendirme firmaları notlandırma işlemlerinde oldukça tarafsız davranmaları gerekir. Bu kuruluşlar herhangi bir devletin himayesinde veya herhangi bir kuruluşa bağlı olmaksızın faaliyetlerini sürdürürler. Kredi notları döviz cinsinden ve yerel para cinsinden olmak üzere farklılaşabilir. Bu notlar borçlunun ifade edilen döviz cinsinden yükümlülüğünü ne derece yerine getirebileceğini gösterir.

Notlar “yatırım yapılabilir” ve “yatırım yapılamaz” olarak sınıflandırılır. Genelde Standard and Poor’s a göre “Yatırım yapılabilir” kategorisindeki notlar; AAA, AA, A ve BBB veya Moody’s e göre Aaa, Aa, A ve Baa şeklinde olurlar. “Yatırım yapılamaz” kategorisindeki notlar ise BB, B, C, CCC veya Ba, B, Caa, Ca şeklinde gösterilir ve spekülative, çöp, yüksek riskli yatırımları ifade ederler. Kredi dereceleri (+) ve (-) işaretleriyle güçlendirilebilir. Ayrıca bu notlara ek olarak derecelendirme görünümü de eklenir. “Pozitif”, “durağan” ve “negatif” şeklinde olabilen bu görünümler çoğunlukla notun zaman zarfında ne tarafa doğru hareket edeceği hususunda bilgi verir. Pozitif görünüm notların yukarı, negatif görünüm ise aşağı yönlü hareket edeceğini işaret eder. Bu semboller, girişimci için bir öncü niteliğindedir. Fakat yalnızca kredi notlarına dayanarak yatırım yapmak doğru olmaz. Yatırımcılar, yatırım kararını alırken piyasanın araştırmasını iyi yapmış olmaları gerekir. Derecelendirme notu bir noktaya kadar bir koruma sağlar. Derecelendirme notlarının spekülative olması bu ülkeye veya kuruluşa yatırım yapılmamalıdır manasına gelmez, yatırımın fazla riskli olduğunu gösterir, bir nevi yatırımcıyı uyarır. Notun yatırım yapılabilir derecesi altında kalması, borçlunun ihtiyaç zamanında borç bulmasını zorlaştırır ve borçluyu yüksek faiz oranlarına katlanmak zorunda bırakır [11].

“Derecelendirmeler vadelerine göre uzun ya da kısa olabilirler. Uzun vadeli derecelendirme kurumun performansı ile kuruluşun ait olduğu sektörün temel ekonomik ve finansal özelliklerine dayanarak verilen görüşür. Bunda finansal konjoktüre duyarlılık;

teknolojik gelişmeler; talep değişimleri; kanuni düzenlemeler; yönetim kalitesi gibi unsurlar etkili olur. Uzun vadede yükümlülüklerin yerine getirilebilme olasılığını belirler. Kısa vadeli derecelendirme ise bir yıla kadar olan tüm yükümlülüklerin karşılanabilmesi için likidite ve sermaye kaynaklarına erişme imkânının değerlendirilmesidir” [12].

Türlerine göre derecelendirmeler döviz ve yerel para türünden derecelendirme olarak ikiye ayrılır ve bu paralar türünden yükümlülüklerini yerine getirebilme kapasitesini değerlendirir.

1.2. Derecelendirmenin Gelişimi ve Bu konudaki Yasal Düzenlemeler

19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri’nde borç isteyenler ile borç verenler arasındaki ilişkilerin gelişimi sonucu kredi derecelendirme gittikçe yayılmış ve hâlihazırda dünya genelinde başta ülkeler tarafından kullanılmış ve sonradan kuruluşlar da kullanmaya başlanmıştır. Kredi derecelendirmenin gelişimi aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Çizelge 1.1 Derecelendirmenin Gelişimi[13].

1841	1837'de ABD ekonomi 'sindeki büyük çöküşün ve şirketlerin taahhütlerini yerine getirememesinin ardından Lewis Tappan ilk derecelendirme şirketini kurmuştur.
1900	John Moody tarafından, "John Moody & Company" adlı şirket kurulmuş ve "Moody's'in Endüstriyel ve Muhtelif Menkul Kıymetler Kılavuzu" (Moody's Manual of Industrial and Miscellaneous Securities) ile demir yolu şirketinin tahvil oranlarını yayınlamıştır. Raporda finans kurumları, devlet kurumları, imalat şirketleri, madencilik şirketleri, kamu hizmetleri ve yiyecek firmalarının bono ve tahvil gibi finanslar araçlarının bilgi ve istatistiklerine yer verilmektedir.
1908	John Moody; ABD demiryolları tahvillerini derecelendirmiş, o zamana dek şirketlerle ilgili yapılan değerlendirme işlemini ilk olarak menkul kıymetlerle ilgili yapmaya başlamıştır.
1909	Moody ilk kez firma borcu için derecelendirme yapmıştır: A-En yüksek kalitedeki borç B-Orta kalitedeki borç C-Düşük kalitedeki borç
1931	Wall Street'in çöküşünün ardından ilk kez derecelendirmeler düzenleyici amaçlarla kullanılmıştır.
1932	Duff & Phelps'in kuruluşu
1941	S&P'nin oluşumu
1950'ler	Uluslararası ihraç yapan şirketler ve bankalar incelenmeye başlandı.
1960'lar	Ticari senet (commercial paper) piyasasının hızlı büyümesi, belediyelerce ihraç edilen tahviller derecelendirmenin önemini artırdı
1970'ler	Moody's'in derecelendirme yelpazesi, özel sektör tahvilleri ve banka mevduatlarını da kapsamaya başlamıştır. Moody's, iyice karmaşıklaşan sermaye piyasalarının analizinin doğru yapılması için gereken personel masraflarının, abonelerden alınan ücretlerle karşılanamayacağı gerekçesiyle; hem yatırımcılar, hem de derecelendirilen kurumlardan ücret almaya başlamışlardır. 1970'lerdeki stagflasyon krizi ve 1980'lerde enflasyon, faiz oranları ve kurlar gibi makroekonomik değişkenlerdeki hareketlilikler sebebiyle risklerin artmasıyla derecelendirmeye olan ihtiyaç şiddetlenmiştir. Ayrıca "Penn Central Railroad"un iflası, KDK 'larının yeniden yapılması ihtiyacını doğurmuş, daha iyi hizmet verilebilmek için derecelendirmelerin ücret karşılığı yapılması uygulaması yaygınlaşmıştır.
1980'ler	Makroekonomik değişkenlerdeki hareketlilik (Enflasyon, faiz oranları, kurlar) riskleri artırarak derecelendirmeye olan ihtiyacı şiddetlendirdi.
1990'lar	Artan rekabet karşısında şirketler arası birleşmeler, liberalizasyon, globalizasyon ve menkul kıymetleştirme eğilimleri, diğer yandan yaşanan finans krizleri derecelendirmeye olan ihtiyacı en üst düzeye çıkardı.
2000	Fitch IBCA şirketi, "Duff & Phelps" ve "Thomson Bankwatch" şirketlerini bünyesine katarak Fitch Ratings ismini aldı. Moody's tarafından 1962 yılında satın alınan "Dun & Bradstreet", Moody's'e kısmen bağlı fakat ayrı bir şirket olmuştur.

Türkiye'de Kredi derecelendirme faaliyetinde bulunacak şirketlere dair esaslar "sermaye piyasasında kredi derecelendirme faaliyeti ve derecelendirme kuruluşlarına ilişkin esaslar tebliği" ile kuruluş şartları belirlenmiştir. Yabancı firmalar için de yine aynı tebliğin aynı maddelerinde yer verilmiştir.

1.2.1. Derecelendirmenin Gelişimi

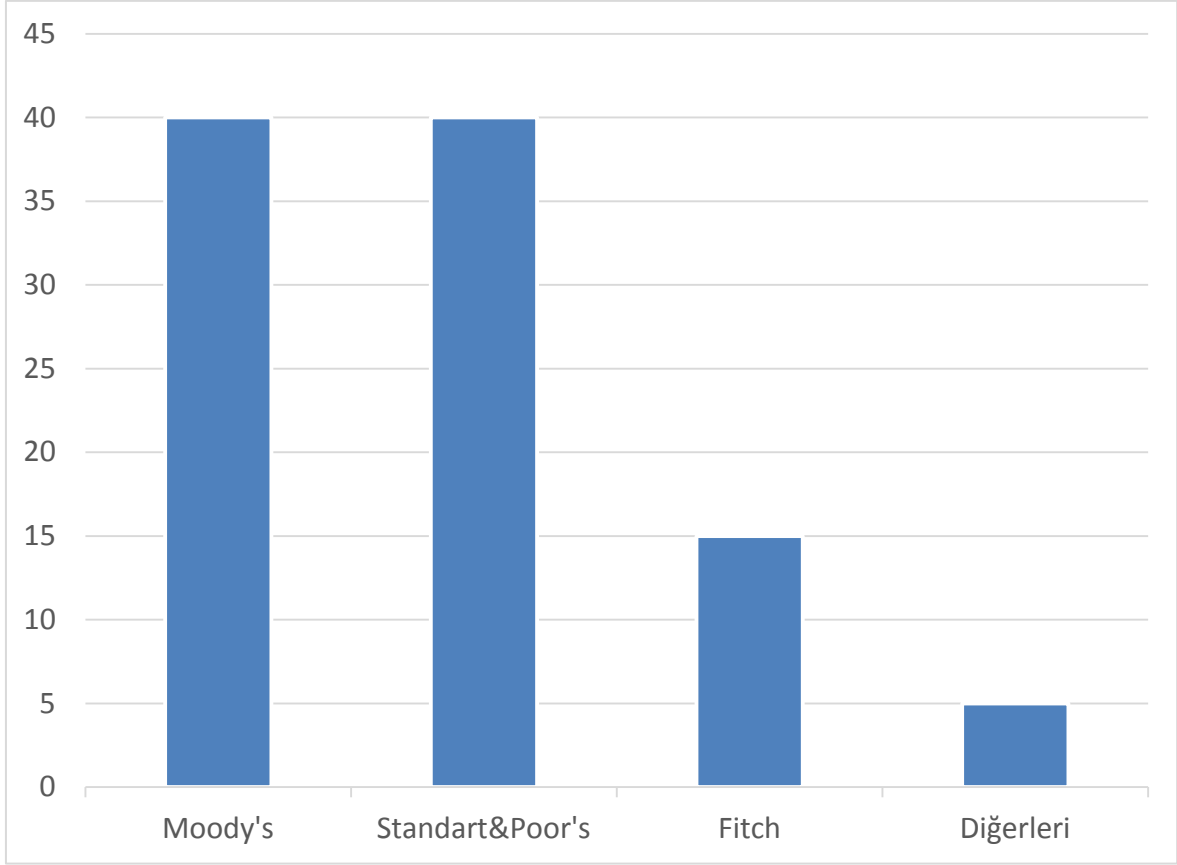
Sektörel anlamda düşünüldüğü zaman tüm dünyada bir endüstri kolu haline gelmiş olan kredi derecelendirme, kuruluş itibarı ile bir gelişim göstermiştir. Gelişim sürecinde iktisattaki arz-talep dengesindeki gibi talebin artmasıyla birlikte, arzda da gelişme olmuştur. Aynı yönde artış gösteren bu denge unsuru derecelendirmenin popülerliğini arttırmış ve kredi riskinin tespit edilmesinde önemli bir unsur olmuştur. Kredi derecelendirmeye ilk örnek, 1837'de Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan finansal kriz sonrası büyük çöküşün etkileri ve şirketlerin taahhütlerini yerine getirememesinden sonra alınan önlemler verilebilir. Buradaki en önemli nokta, kredi derecelendirme ile ilgili kurulan ilk şirketin, bankalar, finansçılar veya konuyla ilgili kişiler tarafından kurulmamış olmasıdır. Müşterilerinin ne durumda olduğunu anlamaya çalışan Lewis Tappan adında bir manifaturacı tarafından kurulmuştur. Lewis Tappan yaptığı bu değerlendirmelerin diğer iş adamları tarafından da talep edildiğini görmesinden sonra manifaturacılığı bırakıp 1841'de bu alanda faaliyet gösteren ilk derecelendirme şirketini kurmuştur. Sonradan Robert Dun söz konusu işletmeyi satın almış ve ilk değerlendirme kılavuzunu 1859'da yayınlamıştır [15].

Günümüzde kredi derecelendirme kuruluşlarının geçerliliği ulusal veya uluslararası olup olmadığı ile belirlenirken dünya ekonomisine yön veren ve Pazar payının % 95'ine sahip üç adet uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu vardır. Bu kredi derecelendirme kuruluşları; 1909 yılında kurulan Moody', 1913 yılında kurulan Fitch ve 1923 yılında kurulan Standart & Poor's'dur. Bu üç uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarından ilki Amerika Birleşik Devletleri merkezli Moody's Investors Service, ilk defa 1909 senesinde "demiryolu şirketleri bülteni" ile derecelendirmeye başlamıştır. "1909 yılında ABD'deki 250 Amerikan demiryolu şirketinin ihraç ettiği 1500'den fazla borçlanma senedinin derecelendirmesi ile başlamıştır. Moody's derecelendirme kuruluşunun yaptığı ilk derecelendirme çalışmasında borçları üç kategoride sınıflandırmıştır. Bunlar: yüksek kaliteli borç, orta kaliteli borç ve düşük kaliteli borçlardır. Diğer ticari işletmelerin aksine yeri yurdu belli olmayan demiryolu şirketlerine sunulan yatırımların riskini önceden bilmek de oldukça zordu. Bu sebeple dolandırıcılık olayları artmıştı. Diğer taraftan demiryolu inşasında, her firma kendi yaptığı demiryolunun işletme hakkını da elde ettiği için pek çok şirket ortaya çıkmış ve iflas edenlerin sayıları da giderek artmıştı. Hangi şirkete yatırım yapılabilceği ise kafaları karıştırıyordu [16].

1860 yılında ekonomi analisti Henry Varnum Poor tarafından yazılan “ABD Demiryolları ve Karayollarının Tarihi (History of Railroads and Canals in the USA)” isimli kitabın yayınlanmasıyla temelleri atılan S&P, 1923 yılından günümüze kredi derecelendirmeleri yayınlamakta ve dünya çapında yatırımcılar ve piyasa katılımcıları için bağımsız kredi riski analizleri sunmaktadır. Kökleri 150 yıl öncesine dayanan S&P’un dünya genelinde 25 ofisi ve bu ofislerinde 1400’ün üzerinde analisti, yöneticisi ve ekonomisti bulunmaktadır [17].

İlerleyen süreçte ise Moody’s, 1962 senesinde Dun & Bradstreet tarafından satın alınmış ve 2000 yılında ise Dun & Bradstreet şirketine yarı bağlı fakat farklı bir işletme haline gelmiştir. Moody’s ayrıca derecelendirme hususunda çalışma yapan en eski firma olmasının yanı sıra, derecelendirme faaliyetlerine en fazla yoğunlaşan kuruluştur [17]. Söz konusu bu 3 kuruluş sektörde önde gelen ilk üç büyük kuruluş olarak nitelendirilmektedir. Piyasada seksene yakın kredi derecelendirme kuruluşu bulunmasına rağmen, söz konusu üç kuruluşa yönelik oluşan ‘Üç Büyükler’ algısı haklı kabul edilebilir. Çünkü günümüzde ABD derecelendirme piyasasının %97’si, küresel piyasanın ise %95’i bu üç firmanın hâkimiyetindedir.

Kredi derecelendirme kuruluşlarının piyasa hâkimiyeti aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 1.2 Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Piyasa Hâkimiyeti

1.2.2. Derecelendirmenin Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'nin ilk defa derecelendirilmesi 1980'li yılların sonlarında gündeme geldi. O zamanlarda ilk defa Yankee Bond Market'e tahvil satışı yapılacaktı. Yatırımcılardan gelen istekler üzerine Standard and Poor's derecelendirme şirketi Türkiye'yi incelemeye aldı. Fazla alternatifi olmayan Türkiye o zamanlarda çok da hevesli olmasa da S&P ile işbirliği yaptı. 1990 senesinde Türkiye'nin Amerika'da bono çıkarması için kredi değerliliği ölçüldü ve Türkiye'ye verilen not BBB+ idi. Bu not yatırım yapılabilir sınıfının en al seviyedeki nottur. Türkiye nin beklentisi A- düzeyinde bir not olmasına rağmen verilen not kabul edildi ve kamuoyuna sunuldu. Aynı zamanlarda Türkiye'yi derecelendiren Japon derecelendirme kuruluşu JCR Türkiye'ye A notu vermediği için verilen BBB+ notu sunulmadı. Kredi derecelendirme kuruluşları açısından pek çok endeks önemlidir. “Bunlar arasında; büyüme oranı, cari işlemler dengesi, bütçe açığı, işsizlik oranı kamu kesimi borçlanma gereği (PSBR), gibi ekonomik göstergenin yanı sıra siyasi kıstas olarak, seçim

siyasal istikrar, ülke içi siyasal dengeler gibi siyasal göstergelere, ülkenin dış siyasetindeki gelişmeler, başka ülkelerle olan ilişkilerine bakılır.” [12].

Yukarda belirtilen göstergelerin önemliliği zamana ve ülkenin hâline göre değişebilir. Ülkemizin son zamanlarda ekonomik ve mali yapının sağlamlaşması, yabancı sermaye girişinin hızlanması ve ülke riskinin, siyasi risklerin azalması, iktidar partisinin uzun vadeli yatırım planları göz önüne alınarak, artış eğilimine girmiştir.

1.2.3. Derecelendirmenin Türkiye’deki Hukuki Altyapısı

Derecelendirme hususunda SPK ilk tebliğini 1997 yılında çıkartmış ve Türkiye’de kurulan Derecelendirme kuruluşlarının uyması gereken kuralları belirlemiştir. Daha sonra Dünyadaki gelişmelere paralel olarak Avrupa ve Amerika’daki işletme fiyaskolarını da göz önünde bulundurarak mali derecelendirmelere ek olarak Kurumsal Yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesini de içeren yeni tebliğini 4 Aralık 2003 tarihinde yayınlamıştır. Hâlihazırda derecelendirme çalışmaları Kurulun Seri VIII, 40 sayılı tebliği ile düzenlenmektedir. Söz konusu tebliğde derecelendirme faaliyetlerinin kapsamı 4. Maddede belirlenmiştir bunlar aşağıda sıralanmıştır:

- Derecelendirme yaptırılması ihtiyaridir. Ancak Kurul tarafından gerekli görülen durumlarda derecelendirme yaptırılması zorunlu tutulabilir.
- Derecelendirme faaliyeti; kredi derecelendirmesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi faaliyetlerini kapsar.
- Derecelendirme kuruluşları, ortaklıkların ve sermaye piyasası kurumlarının talepleri olmaksızın derecelendirme yapabilirler. Ancak, söz konusu derecelendirme sonuçlarının derecelendirme kuruluşu tarafından kamuya açıklanması, ilgili ortaklık ve sermaye piyasası kurumunun onayına bağlıdır[14].

Kurul kredi derecelendirme çalışmalarını ihtiyari diye nitelendirmiş olup başlangıçta sadece firma derecelendirmelerini bu düzenlemenin içine almıştır. Türkiye’de sermaye piyasası araçları hala beklenen gelişmeyi göstermediğinden kredi derecelendirme işlemleri borçlanma enstrümanları bazında ayırımı bağlı tutulmamıştır. Gelişmiş piyasa örneklerinde birtakım borçlanma enstrümanlarının kişisel yatırımcılara pazarlanabilmeleri

için derecelendirme alma kistası getirilmiştir. Menkul kıymetleştirme şeklinde gerçekleşen borçlanmalarda satılan bonoların kredi derecelendirmesine sahip olması zorunluluğu gibi örnekler gittikçe artmaktadır. Kamuoyuna açıklama hususunda da gelişmekte olan ve gelişmiş piyasalarda değişiklikler vardır. Gelişmiş piyasalarda şeffaflık ana öncelik olarak görülmekte notlandırılan işletmenin onayı alınmadan sonuçlar kamuoyuna deklare edilebilmektedir. Ancak gelişmekte olan piyasalarda bu işletmelerin herhangi bir menkul kıymet satışları olmadığı için öncelikle şirketlerin derecelendirmeye alışmasına müsaade edilebilmektedir. Derecelendirme notları sadece yerel girişimcilerin kararlarını etkilememektedir, yabancı girişimcilerin de yatırımlarına yön vermektedir. Sermayenin artık milliyeti olmadığı Sermaye Piyasası Kurulunun derecelendirme tebliği madde 8'de açıkça görülür. Kurul, bu Tebliğe göre derecelendirme işlemleri yapabilecek uluslararası derecelendirme kuruluşlarını ilan etmiştir [12].

Kurulca kabul gören uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları, Türkiye'de temsilcilik şube ya da ofis açtıklarında Sermaye Piyasası Kuruluna haber vermek zorundadırlar. Bu derecelendirme kuruluşları Türkiye'de şirket açmadan veya Türkiye'deki bir derecelendirme şirketine ortaklık etmeden veya temsilcilik, şube ve ofis açmadan da kredi derecelendirme işlemlerinde bulunabilirler. Standard and Poors ve Moody's bu kapsamdadır. Tebliğin diğer hükümlerinin yurt dışından çalışma yapan firmalar için bir yaptırım yoksa da tebliğ genel olarak kredi derecelendirme konusunda uluslararası kabul görmüş kuralları kapsadığı için diğer derecelendirme kuruluşları da bu başlıca standartlar çerçevesinde faaliyet göstermektedir [14].

“Tebliğde madde 13;15;16;17;18 sırasıyla; Derecelendirme faaliyetlerine ilişkin genel bilgiler; bağımsızlık ilkesi; bağımsızlığı ortadan kaldıran durumlar; mesleki özen ve titizlik ilkesi; sır saklama gibi uluslararası kabul görmüş ilkeleri içerir. Bu ilkeler bir bütün olarak derecelendirme şirketinin kredibilitesini oluştururlar ve dünyanın her yerinde aynı şekilde uygulanırlar. Derecelendirme faaliyetinin Türkiye'de göreceli olarak yeni olması nedeniyle tebliğde sözleşmelerin nasıl yapılacağı ve analistlerin formasyonları ayrıca sırasıyla madde 11 ve madde 14 ile düzenlenmiştir. Derecelendirme faaliyetinden doğan sorumluluk hakkındaki madde 22 ise yine gelişmekte olan bir piyasaya ilişkin haksız işlemleri önlemeye yönelik bir düzenleme olarak yorumlanabilir” [14].

1.3. Derecelendirmenin Önemi Ve Faydaları

1.3.1. Kredi Derecelendirmesinin Önemi

Sermaye piyasalarında tek tek bilgiye ulaşılması, zaman kaybına sebep olmakta ve ortaya yüksek bir maliyet çıkarmaktadır. Bu sebepten dolayı piyasa aktörlerine doğru, sağlam ve herkes tarafından anlaşılabilir düzeyde basit bir analiz gerekmektedir. Kredi derecelendirme kuruluşlarına ihtiyaç duyulmasının sebebi var olan bilgilere ulaşmaktan çok derecelendirilen mali varlıkların ilerideki durumları ile alakalı sağlıklı ve realist bulgular vereceği umudu olmuştur. Aynı zamanda daha fazla bilgiye daha az zamanda ulaşma isteği de kredi derecelendirme kuruluşlarına yönelik bu isteği artırmıştır. Bu ihtiyaçlara dayanarak kredi derecelendirme kuruluşlarının ülkelerin veya işletmelerin mevcut iktisadi durumlarını piyasaya bildirmeleri beklenmektedir. Bundan dolayı derecelendirme kuruluşlarının düzenlediği raporların doğru bilgiyi aksetmesi hem kredi derecelendirme kuruluşu hem de derecelendirilen ülkeler ve firmalar açısından daha da çok önem kazanmaktadır. Öte yandan, derecelendirme bir görüştür. Kredi derecelendirme notunun amacı yatırım tavsiyesi niteliğinde değildir. Buna rağmen derecelendirme her ne kadar bir görüş niteliğinde olsa da verilen notlar, yatırımcıların kararlarını etkilemektedir [9].

Özellikle son dönemde yaşanan, derecelendirme kuruluşlarına yönelik güven sarsıcı tüm gelişmelere rağmen, kredi derecelendirme kuruluşları tarafından belirlenen ülke kredi notları yatırımcılar için oldukça önemli birer gösterge olma işlevini devam ettirmektedir. Bu anlamda ülkelerin kredi derecelendirme notları, bireysel veya kurumsal tüm yatırımcıların, ülkelere yönelik risk algılarının oluşmasında etkilidir. Yatırımcıların risk algılarında ise de, ulusal ekonomilerde para ve maliye politikaları için hayati etkileri vardır. Uluslararası piyasalarda yatırım yapan ya da borç veren her kurum veya kuruluşun ülkelerin ekonomik ve siyasi yapısını araştırması hem zaman alan hem de yüksek maliyet gerektiren bir durumdur. Bu noktada kredi derecelendirme kuruluşları, alanında uzman ekonomistlerle, ülkeler ve kuruluşlar için herhangi bir yatırımcının tek başına ulaşabileceği bilgiye çok daha kısa sürede ulaşabilmektedir [17].

1.3.2. Kredi Derecelendirmesinin Faydaları

Aşağıda kredi derecelendirmesinin yatırımcılar, finans kurumları, sermaye piyasaları ve ekonomiye olan faydalarından bahsedeceğiz.

Derecelendirmenin Yatırımcı İçin Faydaları

Yatırımcılar, KDK'ların analizleri ve sundukları rapor ışığında bilgilenmekte ve yatırım kararlarını bu rapor sonuçları doğrultusunda almaktadırlar. Derecelendirme kuruluşları, risk analizi hususunda elde etmiş oldukları deneyim sonucunda herhangi bir yatırımcının kendi kendine yapamayacağı araştırmaları daha az maliyetlerle yapabilmektedirler. Bu analizler sonucu derecelendirme kuruluşları tarafından verilen yüksek notlar yükümlülüklerin gününde ödeneceği anlamına gelirken, düşük notlar ise daha büyük bir riski ifade eder. Bu veriler ışığında yatırımcılar olası riskleri önceden görerek daha etkin kararlar verebilirler [23].

Derecelendirmenin Finans Kurumları İçin Faydaları

Kuruluşları ve gelişimleri güven unsuru üzerine kurulan finansal kuruluşların, derecelendirme faaliyetinden sağladıkları fayda çok büyüktür. Derecelendirme notu ile sisteme ve kuruma güven duyulması sağlandığı gibi mali yapının güçlenmesi ve risklerin sınırlandırılması teşvik edilmektedir. Ayrıca uluslararası finans çevreleri ile yakın ilişkiler kurulurken, dış kaynak kullanımında tasarruf edilebilmektedir. Yatırımcılar, finans kuruluşlarının sahip olduğu derecelendirme notlarını kıyaslayarak risk faktörüne göre mali kurum tercihi yapabilmektedirler. Finansal kuruluşlar da, mevduat toplama maliyetinde tasarruf sağlarken faiz oranlarını risk faktörüne göre farklılaştırabilmektedirler[19].

Derecelendirmenin Sermaye Piyasalarına Faydaları

“Derecelendirme, menkul kıymet alım satımında tavsiye niteliğinde olmamak kaydı ile birlikte hızlı referans ögesidir ve riskin tespitinde belirli bir standart sağlar. Menkul kıymet fiyatlarındaki spekülâtif dalgalanmaları azaltır ve bir denge unsuru oluşturur. Kurumsal yatırımcıları çekerek piyasanın derinleşmesini sağlar. Yabancı yatırımcıların piyasaya girmelerini teşvik eder ve uluslararası piyasalarla entegrasyonu kolaylaştırır. Uzun vadeli yatırım eğilimini güçlendirir”[12].

Derecelendirmenin Ekonomiye Faydaları

Derecelendirmenin faydaları birkaç madde halinde aşağıda sıralanmıştır[13].

- Ekonomiye sağlıklı ve istikrar içinde gelişen finansal piyasalar kazandırır.
- Ekonomiye dış kaynak temin eder ve uluslararası piyasalarla uyum sağlamasına yardımcı olur.

- Ekonomideki risk seviyesini kısıtlarken finansal işlemlerin etkinliğini artırır ve büyümeye yardımcı olur.

1.4. Kredi Derecelendirmesinin Çeşitleri

Kredi derecelendirmenin farklı şekillerde sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırma iki ana başlık olarak ele alınacak olursa; vadelerine göre ve para cinslerine göre derecelendirmelerdir.

1.4.1. Vadelerine Göre Derecelendirme

Vadesine göre derecelendirme notları geleceğe yönelik kanaatlerin ve risklerin zamanına bağlı olarak uzun vadeli ve kısa vadeli olmak üzere iki gruba ayrılır. Değerlendirilerek oluşan kanının uzun vadeli veya kısa vadeli olması, derecelendirme notunun vadesine göre uzun veya kısa vadeli olacağını belirler. Uzun vadeli kredi derecelendirme, bir yıldan uzun vadeli sorumlulukların yerine getirilmemesi durumunda katlanılacak mali zararı anlatmaktadır. Uluslararası finansal piyasalarda daha etkili olan kredi notu uzun vadeli ve yabancı para türündeki kredi notudur. Kısa vadeli derecelendirme ise bir yıldan az olması durumunda yapılmaktadır. Kısa vadeli derecelendirmeler finansman bonusu piyasalarında kullanılır. Yani bilançoda yer alan kısa vadeli borçlar ile dönen varlıklar gibi vadesi bir yıldan daha az olan bütün sorumlulukların derecelendirilmesi için yapılmaktadır [18].

1.4.2. Para Cinslerine Göre Derecelendirme

Bu yöntemi Uluslararası döviz cinsinden, Uluslararası yerel para cinsinden ve Ulusal yerel para cinsinden olarak sınıflandırabiliriz.

Uluslararası döviz cinsinde Kurumun döviz cinsi sorumluluklarını döviz yaratarak ödeyebilme gücünü derecelendirilir. Ülke riskleri, çevrilgenlik riski dahil göz önünde bulundurulur. Uluslararası yerel para cinsinde Kurumun yerel para cinsi sorumluluklarını yerel para yaratarak ödeyebilme kabiliyeti uluslararası kıstaslara göre derecelendirilir. Uluslararası döviz cinsinden tek farkı bu türde çevrilgenlik göz ardı edilir. Son olarak Ulusal yerel para cinsinde Kurumun yerel para cinsi sorumluluklarını yerel para yaratarak ödeyebilme gücünü ulusal kıstaslara göre derecelendirilir [13].

1.5. Kredi Derecelendirme Şirketleri ve Derecelendirme Yöntemleri

Kredi derecelendirme kavramı ilk olarak Müşterilerinin finansal yönlerinin ne

durumda olduğunu anlamaya çalışan Lewis Tappan adında bir manifaturacıya dayanmaktadır. ABD ekonomisinin çökmesinden sonra kendisi de zarar eden Tappan borçluların kredi durumlarını belirlemek amacı ile Batı ve Doğu eyaletlerinde ekseriyetle avukatlardan oluşan 180 kişiden oluşan bir ağ kurarak kredi derecelendirmesinin temelini atmıştır. Benzer şekilde Cincinnati'li bir avukat olan John Bradstreet ise derecelendirme yapan diğer bir şirketin sahibiydi ve ödeme gücünü çeken tüccarların davalarına vekillik yaptığı sırada müvekkillerinden elde ettiği bilgileri New York toptancılarına pazarlayan Bradstreet, 1849 yılında kendi kurduğu Bradstreet Company şirketiyle derecelendirme yapmaya başlayan ikinci kişi oldu. 1933 yılında bu iki şirket "Dun and Bradstreet" adı altında bir şirket evliliği yaptı ve 1962 yılında ismini "Moody's Investors Service" olarak değiştirdi. Bu kuruluşların ardından "Poor's Publishing Company" şirketi ilk derecelendirmesini 1916 yılında, "Standard Statistics Company" şirketi 1922 yılında, "Fitch Publishing Company" şirketi ise 1924 yılında yaptı. Ardından "Standard Statistics Company" derecelendirme şirketi ve "Poor's Publishing Company" derecelendirme şirketi 1941 yılında şirket evliliği yaparak "Standard and Poor's" adını aldı. [20].

Kredi derecelendirme şirketlerinin verdikleri notlar aşağıdaki tabloda özet olarak gösterilmiştir.

Çizelge 1.2 Kredi Derecelendirme Kuruluşları Not Sistemi.

Moody's	Fitch	S&P	Bölüm	Kategori
AAA	AAA	AAA	Prime	Yatırım Yapılabilir Düzey
Aa1	AA+	AA+	Yüksek Not	
Aa2	AA	AA		
Aa3	AA-	AA-		
A1	A+	A+	Üst Orta Not	
A2	A	A		
A3	A-	A-		
Baa1	BBB+	BBB+	Alt Orta Not	
Baa2	BBB	BBB		
Baa3	BBB-	BBB-		
Ba1	BB+	BB+	Spekülatif	Yatırım Yapılamaz Düzey
Ba2	BB	BB		
Ba3	BB-	BB-		
B1	B+	B+	Çok Spekülatif	
B2	B	B		
B3	B-	B-		
Caa1	CCC	CCC+	Aşırı Riskli	
Caa2		CCC		
Caa3		CCC-		
Ca		CC		
		C		
C	DDD	D	Batık	

1.5.1. Moody's ve Derecelendirme Yöntemi

Moody's kredi derecelendirme kuruluşu, mali piyasalarındaki büyük derecelendirme kuruluşlarından biri olarak kendine yer edinmiştir. Dünyanın ilk kredi derecelendirme kuruluşu olan Moody's Investors Service, kredi notları, incelemeler ve risk analizlerinin en önemli üç sağlayıcısından biridir. Dünya genelindeki etkinliği nedeniyle uluslararası faaliyet gösteren işletmelerin hem kredi değerliliklerinin tespiti hemde firma değerinin belirlenmesi hususunda özellikle tercih edilen bir kurumdur. Moody's, derecelendirme kuruluşunun temelini 1900 senesinde demiryolu yatırımları için analiz yapan John Moody atmıştır. Moody's 1900 senesinde mali kurumların, resmi kurumların, madencilik, imalat, gıda ve altyapı şirketlerinin tahviller ve hisse senetlerinin istatistiklerini kapsayan etraflı bir rapor hazırlamış; iki ay içerisinde piyasaya sürülen bu rapor 1903 yılında dünya genelinde büyük bir patlama etkisi yapmıştır. 1907 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde borsanın çökmesiyle birlikte Moody's yeterli sermayesi olmadığından dolayı raporunu satmaya zorlanmıştır. Daha sonra 1909 senesinde yeni bir projeye geri dönen Moody's, Amerika Birleşik Devletleri demiryollarının hisse senetleri ve tahvillerini analiz etme işine girmiş ve bu konuda bir ilki gerçekleştirmiştir. Daha sonra işletmelerin yönetimi ve sermayeleri gibi basit bilgiler toplamak yerine yaptığı analizlerin daha güvenilir olması için demiryolları ve menkul kıymetlerinin analizini yapan bir kitap yayınlamıştır. Bu kitap, kısa zamanda yatırımcıların gözdesi olarak temel bir yatırım kılavuzu statüsüne gelmiştir[9].

Moody's faaliyet alanını sürekli olarak genişletmiştir. 1913 yılında sanayi şirketleri ve yan kuruluşlarının analizlerini, 1914'te ABD'nin diğer kentlerinin ve belediyelerinin tahvillerini değerlendirmeye başlamıştır. 1924 senesine gelindiğinde Moody's'in derecelendirme analizleri, ABD tahvil piyasasının hemen hemen tamamını kaplamıştır. Moody's, 1929 yılındaki büyük buhranda da ülkeleri takip etmeye ve analiz etmeye devam etmiştir [1].

İhraççılar ve yatırımcılar açısından tahvil derecelendirmesi çok önemlidir. Çünkü tahvile verilen derecelendirme notu, tahvilin işletmenin borçlanma maliyetini ve faiz oranını belirlemektedir. Tahvilin derece notu yükseldikçe borçlanma maliyeti düşmektedir. Tahvil faiz oranlarının az olmasının nedeni ise, güvenilirliğin fazla olmasıdır. Moody's de öteki derecelendirme kuruluşları gibi analitik metotların hızla değişen girdiler ve yeni eklenen yeni sebebiyle tek başına derecelendirmede sağlam sonuçlar vermeyeceği

düşüncesi ile kredi derecelendirme notlarını ölçerken somut yöntemlerin yanısıra soyut yöntemlere de ağırlık vermiştir [9].

Moody's kredi derecelendirme kuruluşu risk derecelendirmesinde uzun ve kısa vadeli analizler yapmaktadır. Bu nedenle, uzun ve kısa vadeli olmak üzere yerel ve yabancı para cinsinden değerlendirme yapmak amacı ile semboller geliştirmiştir. Bu notlar aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir.

Çizelge 1.3 Moody's Not Sistemi [22].

	Uzun Vadeli Notlar		Kısa Vadeli Notlar
Yatırım yapılabilir seviye	Aaa	En kaliteli ve en yüksek kredi notu, en düşük risk notu.	Prime-1 (Kısa vadeli borçlarda verilebilecek en yüksek not seviyesi)
	Aa1	Yüksek kalite kredi notu, çok düşük risk notu.	
	Aa2		
	Aa3		
	A1	Orta ve üst sınıf kredi notu, düşük risk notu.	Prime-1/Prime-2 (Oldukça Yüksek seviye)
	A2		
	A3		
	Baa1	Bazı spekülasyon risk içeren kredi notu, orta sınıf risk notu.	Prime-2 (Yüksek seviye)
	Baa2		Prime-2/Prime-3 (Yüksek/Normal Seviye)
Baa3	Prime-3 (Kabul edilebilir seviye)		
Spekülasyon seviye	Ba1	Önemli kredi riski içerir, gelecek belirsizdir.	Not Prime (Kısa dönem yükümlülüklerini yerine getiremez)
	Ba2		
	Ba3		
	B1	Yüksek oranda kredi riski içerir, gelecek belirsizdir.	
	B2		
	B3		
	Caa1	Çok yüksek seviyede kredi riski içerir.	
	Caa2		
	Caa3		
	Ca	Son derece yüksek kredi riski içerir, anapara ve faiz yükümlülüklerini geri ödeme olasılığı çok düşüktür.	
	C	Maksimum kredi riski, anapara ve faiz yükümlülüklerini yerine getiremez.	

Moody 's Uzun Vadeli Derecelendirme Notları ve Anlamları

Moody's kredi derecelendirme kuruluşunun uzun dönem kredi notları aşağıdaki gibidir:

“Aaa: En güvenilir ülke grubunu ifade eder. Yabancı yatırımcılar açısından bu ülkeler; en düşük risk düzeyini ve en üst düzey yatırım yapılabilir seviyeyi ifade eder. Bu gruptaki ülkelerin, anapara ve faiz ödemelerinde güçlü bir yapıya sahip olduğunu belirtir. Ekonomide negatif yönlü bir değişim olsa da ülkenin anapara faiz ve yükümlülüklerini yerine getirmede sıkıntı yaşamayacağı anlamına gelir. Verilebilecek en yüksek derecelendirme notudur.

Aa: Bu not; ülkelerin çok güçlü anapara ve faiz yükümlülüklerini yerine getirme kapasitesine sahip olduklarını gösterir. “Aaa” not grubundaki ülkelerle beraber güvenilir olarak konumlandırılırlar. Ancak bu gruptaki ülkeler; ekonomik dalgalanmalara karşı “Aaa” grubundaki ülkelere göre daha düşük dirençli olduğu için ve uzun vadeli risk içermesinden dolayı “Aaa” kredi derecelendirme grubunda yer alan ülkelere göre nispeten daha düşük seviyede olarak derecelendirilir.

A: Bu grupta yer alan ülkeler yatırımcılar için güvenilirdir. Bu grup en üst düzey not grubunun en düşük notlarıdır. Anapara ve faiz ve yükümlülüklerini yerine getirmede yeterli düzeyde güvenilir bir yapıya sahip olduğu kabul edilir. Ancak bu güvelli ortamın da bozulma ihtimali bulunmaktadır. Yani iktisadi dalgalanmalara karşı tedbirli olunması gereklidir.

Baa: Bu nota sahip yer alan ülkelerin anapara, faiz ve yükümlülüklerindeki güvenilirliği ne zayıf, ne de güçlüdür. Ancak anapara, faiz ve yükümlülüklerini yerine getirme konusunda uygun bir kapasiteye sahiptirler. Ekonomik dalgalanmalar sonucu güvenilirliği etkileyen öğelerin uzun dönemde azalması ya da ortadan kalkması olasılığı vardır. Bu ülkelerin girişimci açısından spekülasyon bir yapısı vardır.

Ba: Bu gruptaki ülkelerin spekülasyon bir yapıları vardır ve ileri zamanlar hakkında daha önce bir tahmin yapmak çok zordur. Anapara, faiz ve yükümlülüklerini yapmalarındaki güvenilirlikleri orta düzeyde olup olumlu yönlü bir yapıya sahiptir. Bu güvenilirliğin ileriki zamanlarda iyi ve kötü şartlarda korunması çok zordur dolayısıyla da gelecek belirsizdir. Türkiye'nin Moody's kredi notu bu kategoride bulunmaktadır.

B: Buradaki ülkelerde yatırım yapılma şansı çok azdır. Bu ülkelerin borç ödeme becerileri zayıf bir yapıya sahiptir. Anapara, faiz ve yükümlülüklerinin yerine getirilme olanağı uzun dönemde çok düşüktür. Gelecek dönemlere ait risk çok yüksektir.

Caa: Buradaki ülkelerin anapara, faiz ve yükümlülüklerini yerine getirme yeteneği yok denecek kadar düşüktür. Yükümlülüklerini yerine getirmeme riski çok yüksektir. Mevcut durumda risk çok yüksektir.

Ca: Bu gruptaki ülkelerin en belirgin özelliği spekülasyon karakterli olmalarıdır. Bunlar genellikle yükümlülüklerini yerine getiremezler.

C: Bu gruptakiler ise en düşük borç ödeme kapasitesine sahip ülkelerdir. Bu ülkelerde yatırım yapılabilme özelliğinin olduğu kabul edilemez. En yüksek riski bu gruptadır.

1, 2, 3: Moody's ülkelere kredi notu verirken derecelendirme gruplarında; 1, 2, 3 rakamları kullanılmaktadır. 1 rakamı; gruptaki en iyi, 2 rakamı; gruptaki orta, 3 rakamı; gruptaki borç ödeme kapasitesi en düşük ülkeleri ifade etmektedir" [21].

Moody's Kısa Vadeli Derecelendirme Notları ve Anlamları

Moody's kredi derecelendirme kuruluşunun kısa dönem kredi notları aşağıdaki gibidir[22].

Kısa vadeli derecelendirme notları yatırımcılara, bir yıldan daha az süre yatırım kararı alacakları menkul kıymetlerle alakalı bilgi vermek amacı ile kullanılmaktadır. Bu derecelendirme metodunda dört farklı sembol vardır.

Prime-1: Bu sembol maksimum güven duyulan düzeyi ve minimum riski temsil eder. Yatırımcılar tarafından incelendiğinde yatırım yapılabilirlik düzeyi fazla menkul kıymetleri ifade eder.

Prime-2: İhraççı yükümlülüğünü yerine getirmede güçlü bir kapasiteye sahiptir.

Prime-3: İhraççının borçlarını geri ödeme yeteneği kabul edilebilir düzeydedir.

Not Prime (NP): Diğer kategorilerde yer almaya ihraççılar için kullanılır [22].

1.5.2. Standart And Poor's ve Derecelendirme Yöntemi

Kredi derecelendirme piyasasında dünyanın en büyük ve en eski kuruluşlarından biri olan ve merkezi, ABD'deki New York eyaletinde olan Standard and Poor's, derecelendirme şirketi, 1860 yılında Henry Vamum'un demiryolları endüstrisi analizleri ile alakalı yayımladığı "The History of the Railroads and the Canals of the U.S." kitabı ile adım atmıştır. Henry Vamum Poor'un sahip olduğu demiryolu şirketlerini analiz eden Poor's Publishing Company ile pek çok işletmenin istatistiklerini yapan ve analizlerini yapan Lethur Lee Blake'in kurmuş olduğu Bond Card System ve Edward Shattuch'un Bobson Stock şirketleri 1913 senesinde şirketlerini birleştirmiş ve akabinde şirket Standart

Statistics ismini almıştır. Daha sonra hızla büyümüş ve sonunda 1941 senesinde Standart Statistics Company ile Poor's Publishing Company şirket evliliği yaparak bugünkü ve son hali olan Standart and Poor's ismini almıştır Kısa vadede büyük başarı gösteren kuruluş, 1959 senesinde yaklaşık 600 çalışanıyla hizmetine devam etmiştir. 1966 yılından itibaren de faaliyetlerini McGrawHill şirketler grubu bünyesinde sürdürmektedir. Bugün itibariyle ise dünya üzerinde 26 ülkede ofisi bulunmakta, kendi ülkesinde yaklaşık 1400 uzman analisti ve diğer ülkelerde 5000'den fazla analisti istihdam ederek faaliyetlerini sürdürmektedir. "Standard and Poors'un verdiği birçok finansal hizmet içinde dünyaca tanınır olmasını sağlayan en önemli faktörlerden birisi dünyanın en önemli borsa endeksleri arasında yer alan S&P 500 endeksini yaratmış olmasıdır" [12].

Standard and Poor's un derecelendirme faaliyetinde kullandığı kredi notları en yüksekten en düşük notlara doğru sıralanacak olursa bunlar: AAA, AA, A, BBB, BB, B, CCC, CC, C ve D şeklindedir. Bunlardan AAA en iyi ve en düşük riski, D ise en kötü ve geri ödemesi hemen hemen olanaksız olan borcu ifade eder. Bu derecelendirme iflas durumlarında da kullanılmaktadır. AAA'dan BBB'ye kadar olan kredi derecelendirme notları yatırım yapılabilir seviyeleri gösterirken, BBB'den düşük derecelendirme notları ise spekülasyon seviyedeki yatırımları ifade eder. Bu notlar aşağıda tablo şeklinde gösterilmiştir.

Çizelge 1.4 Standart&Poor's Not Sistemi [22].

	Uzun Vadeli Notlar		Kısa Vadeli Notlar
Yatırım yapılabilir seviye	AAA	Yüksek kalite notu, düşük risk notu.	A-1+
	AA+		
	AA		
	AA-		
	A+	Orta ve üst sınıf kredi notu, düşük risk notu.	A-1
	A		
	A-		A-2
	BBB+	Bazı spekülative risk içeren kredi notu, orta sınıf risk notu.	A-3
	BBB		
BBB-			
Spekülative seviye	BB+	Önemli kredi riski içerir, gelecek belirsizdir.	B
	BB		
	BB-		
	B+	Yüksek oranda kredi riski içerir, gelecek belirsizdir.	
	B		
	B-		
	CCC+	Çok yüksek seviyede kredi riski içerir.	C
	CCC		
	CCC-		
	CC	Son derece yüksek kredi riski içerir, anapara ve faiz yükümlülüklerini geri ödeme olasılığı çok düşüktür.	
C	Maksimum kredi riski, anapara ve faiz yükümlülüklerini yerine getiremez.		
D	İflas	-	

Standart & Poor's Uzun Vadeli Derecelendirme Notları ve Anlamları

Standard & Poor's kredi derecelendirme kuruluşunun uzun dönem kredi notları aşağıdaki gibidir:

“AAA: Standard & Poor's tarafından verilen en yüksek not grubu olup, bu gruptaki ülkelerin anapara ve faiz ödeme kapasiteleri ileri derecede yüksektir. Bu, ülkelerin anapara ve faiz ödemelerinin ekonomik şartlar değişse dahi aksamayacağı anlamına gelir. Güçlü bir yapıyı ifade eder.

AA: Bu not çok güçlü anapara ve faiz ödemelerini göstermekte olup en üst düzeydeki gruptan çok küçük bir derece ile ayrılmaktadır. Bu notu alan ülkelerin, anapara ve faizleri ödenme yeteneği de son derece güçlüdür.

A: Bu gruptaki ülkelerin de anapara ve faizlerin ödenme yeteneği güçlüdür. Ancak bunlar meydana gelebilecek ekonomik değişikliklere karşı daha duyarlıdır. Yani anapara ve faiz ödeme yeteneğinin ekonomik ve politik etmenlerden dolayı belli bir riski vardır. Bu değişikliklere karşı duyarlı olunması gerekmektedir.

BBB: Bu gruptaki ülkelerin anapara ve faiz ödeme gücü açısından yeterli bir kapasiteye sahip olduğu kabul edilir. Bu ülkeler yeterli ödeme gücüne sahip olsa da, ekonomik şartlarda meydana gelebilecek negatif değişimlerden ödeme gücünün zayıflayabileceği ihtimali yüksektir. Ülkeler meydana gelebilecek ekonomik değişimlere karşı önceki gruba göre daha duyarlıdır. Burada borcun ödenmeme riski daima göz önünde bulundurulmalıdır.

BB: Bu gruptaki ülkeler en düşük spekülasyon derecesine sahip ülkelerdir. Borcun zamanında ödenebilmesi ancak ülkedeki ekonomik koşulların uygun ortamı devam ettirmesi halinde mümkündür. Burada ülkeler anapara ve faiz ödemelerinde ılımlı bir korumaya sahiptirler.

B: Bu gruptaki ülkelerin borç ödeme kapasitesi zayıf karakterde olup, borcun geri ödenme riski fazladır. Borçlu ülkenin borcunu uzun vadede bile geri ödeyebileceği kuşkuludur.

CCC: Bu, borç ödeme kapasitesinin zayıf olduğu ülkeler için verilecek bir nottur. Ülkede geri ödemeye ait risk yüksektir. Anapara ve faiz ödemelerinin zamanında yapılmaması muhtemeldir.

CC: Bu gruptaki ülkelerin spekülasyon özelliği çok yüksektir. Ekonomik koşullarda meydana gelebilecek değişimler karşısında büyük belirsizlikler ve riskler taşırlar. Anapara ve faiz ödemelerinde çok ciddi sorunlar ile karşılaşabilecekleri muhtemeldir.

C: Bu not genellikle anapara ve faiz ödemeyen ülkeler için kullanılır. Verilen borcun ülke tarafından anapara ve faizinin geri ödenmeyeceğini gösterir.

D: Bu derece verilebilecek en kötü nottur. Geri ödemenin imkansız olduğu durumu ifade eder. Borç ödeme kapasitesi olmayan ülkeler için kullanılır.

+, - , (: Standard & Poor's derecelendirme sisteminde "AA" ile "CCC" arasında "+" veya "-" işareti koyarak derecelendirmeyi çeşitlendirmektedir. Meselâ, "A"nın sağına (+) konması ("A+") o ülke notunun "AA"dan aşağıda olmakla beraber "A"nın da biraz üzerinde olduğunu ifade eder. (-) konması ise kredi notunun "BBB"den daha iyi ancak "A"dan da biraz aşağıda olduğunu ifade etmektedir. Standard & Poor's tarafından verilen kredi notları itibarıyla; AAA ve AA yüksek dereceyi, A ve BBB orta dereceyi, BB ve B spekülasyon dereceyi, CCC, CC, C ve D ise borçların ödenmeme riskinin çok yüksek olduğu durumları ifade etmektedir" [21].

Standart & Poor's Kısa Vadeli Derecelendirme Notları ve Anlamları

Standard & Poor's kredi derecelendirme kuruluşunun kısa dönem kredi notları aşağıdaki gibidir:

A: Kısa vadede en yüksek yatırım yapılabilir seviyeyi ifade eder.

A-1: En yüksek güven düzeyini ifade eder.

A-2: A-1'in bir kademe altı ve güçlü ekonomik yapıyı ifade eder.

A-3: Borç ödeme yükümlülüklerinin ekonomik olumsuzluklardan dolayı az olsa da bozulma olanağını ifade eder.

B: Borç ödeme kapasitesine sahip olmasının yanı sıra ortaya çıkabilecek bir olumsuz durumdan etkilenebileceğini gösterir.

C: Spekülatif vasıfta olan bir kredi notudur. Borç ödeme becerisinin düşük olduğunu ifade eder.

D: Borç ödeme kapasitesinin oldukça düşük olduğunu ve yüksek riski ifade etmektedir [22].

1.5.3. Fitch ve Derecelendirme Yöntemi

Fitch kredi derecelendirme kuruluşu, 1913'te John Knowles Fitch tarafından "Fitch Yayıncılık Şirketi" adıyla New York'ta kurulmuştur. Avrupa kökenli olup Amerika Birleşik Devletleri'nden kabul görmüş olan ilk derecelendirme kuruluşudur. Fitch, 1924 senesinde not aralığını AAA - D aralığında tanıtmış ve bunu zamanla geliştirmiştir. 1975 yılında Moody's ve Standard & Poor's ile birlikte NRSRO kuruluşlarından birisidir. İlk olarak bankalar derecelendiren Fitch, daha sonra diğer sektördeki firmaları derecelendirmeye de başlamıştır. 1989 senesinde sermaye yapısını yeni baştan biçimlendirmiş ve yönetimini şekillendirilmiştir [1].

Misyonunu bağımsız derecelendirme faaliyetleri üzerine kuran Fitch Derecelendirme Şirketi; kredi görüşleri, araştırmaları, verileri, analizleri ile derecelendirme işleminden değer sağlamaya çalışan küresel bir derecelendirme kuruluşudur. Dünya çapında 50 ofis ile faaliyetlerini sürdürmektedir, New York ve Londra olmak üzere çift merkezli yönetilmektedir. Bildirdikleri her görüş, bilgi ve tecrübelerine dayanmakla

birlikte, yatırımcılar, ihraççılar ve diğer piyasa katılımcıları için her bilgiyi anlamlı ve faydalı hale dönüştürmektedirler[23].

Çizelge 1.5 Fitch Not Sistemi [22].

	Uzun Vadeli Notlar		Kısa Vadeli Notlar
Yatırım yapılabilir seviye	AAA	Yüksek kalite notu, düşük risk notu.	F1+
	AA+		
	AA		
	AA-		
	A+	Orta ve üst sınıf kredi notu, düşük risk notu.	F1 veya F2
	A		F1
	A-		F2 veya F1
	BBB+	Bazı spekülasyon risk içeren kredi notu, orta sınıf risk notu.	F2
	BBB		F3 veya F2
	BBB-		F3
Spekülasyon seviye	BB+	Önemli kredi riski içerir, gelecek belirsizdir.	B
	BB		
	BB-		
	B+	Yüksek oranda kredi riski içerir, gelecek belirsizdir.	B
	B		
	B-		
	CCC	Önemli kredi riski içerir.	C
	CC	Çok yüksek kredi riski içerir, anapara ve faiz yükümlülüklerini geri ödeme olasılığı çok düşüktür.	
	C	Aşırı yüksek kredi riski içerir, anapara ve faiz yükümlülüklerini geri ödeyemez.	
	RD/D	İflas	

Fitch Uzun Vadeli Derecelendirme Notları ve Anlamları

Fitch kredi derecelendirme kuruluşunun uzun dönem kredi notları aşağıdaki gibidir:

“AAA: Fitch tarafından verilen en yüksek not grubudur. Bu gruptaki ülkelerin anapara ve faiz ödeme kapasiteleri ileri derecede yüksektir. Bu, ülkelerin anapara ve faiz ödemelerinin ekonomik şartlar değişse dahi yerine getireceği anlamına gelir. Güçlü bir yapıyı ifade eder.

AA: Bu not çok güçlü anapara ve faiz ödemelerini göstermektedir. En üst düzeydeki gruptan çok küçük derecede azdır. Bu notu alan ülkelerin, anapara ve faizleri ödenme yeteneği de son derece güçlüdür.

A: Bu gruptaki ülkelerin de anapara ve faizlerin ödenme yeteneği güçlüdür. Ancak meydana gelebilecek herhangi bir ekonomik değişikliğe karşı daha duyarlıdır. Yani anapara ve faiz ödemelerini yerine getirmede, ekonomik ve politik etmenlerden dolayı belli bir riski içermektedir.

BBB: Bu gruptaki ülkeler anapara ve faiz ödeme gücü açısından yeterli bir kapasiteye sahiptir. Ancak, ülkedeki ekonomik şartlarda meydana gelebilecek negatif değişimlerden dolayı ödeme gücünün zayıflayabileceği ihtimali yüksektir. Ülkeler notu; ekonomik değişimlere karşı önceki nota göre daha duyarlıdır. Bu kategorideki ülkelerin borç ödememe ihtimali belirleyici bir etken olarak düşünülmelidir. Türkiye'nin Fitch kredi notu bu kategoride bulunmaktadır.

BB: Bu gruptaki ülkeler en düşük "spekülatif" yapıya ve borç ödeme kapasitesine sahip ülkelerdir. Yükümlülüklerin zamanında yerine getirilebilmesi ancak ülkedeki ekonomik koşulların iyi seviyede seyir etmesi halinde mümkündür.

B: Bu gruptaki ülkelerin borç ödeme kapasitesi zayıftır ve borcun geri ödenmeme riski oldukça fazladır. Bu gruptaki ülkelerin borçlarını uzun vadede bile ödeyememe riski vardır.

CCC: Bu not, borç ödeme kapasitesinin zayıf olduğu ülkeler için verilir. Borcun geri ödenememe risk fazladır.

CC: Bu gruptaki ülkelerin spekülatif özelliği çok yüksektir. Ekonomik koşullarda meydana gelebilecek farklılıklar karşısında büyük istikrarsızlıklara ve risklere sahiptirler. Anapara ve faiz yükümlülüklerin çok problemlerle karşılaşma ihtimalleri yüksektir.

C: Bu not genellikle anapara ve faiz yükümlülüklerini yerine getirmeyen ülkeler için kullanılır. Verilen borcun ülke tarafından geri ödenmeyeceğini ifade eder.

RD: Birkaç taahhüt hariç geri ödemelerin imkânsız olduğunu ve borç ödeme kapasitesine sahip olmadığını ifade eder.

D: Verilebilecek en kötü kredi derece notudur. Geri ödemenin imkânsız olduğu, borç ödeme kapasitesine sahip olmayan, iflas durumundaki ülkeler için.

+, - , : Bu derecelendirme sisteminde "AA" ile "CCC" arasında "+" veya "-" işareti koyarak derecelendirmeye farklı anlamlar yüklemektedir. Örneğin, "A"nın sağına (+) konması ("A+") o ülke notunun "AA"dan aşağıda olmakla beraber "A"nın da biraz üzerinde olduğunu ifade eder. (-) konması ise kredi notunun "BBB"den daha iyi ancak "A"dan da biraz aşağıda olduğunu ifade etmektedir. Fitch Ratings bu işaretleri kullanarak derecelendirmenin görünümü ve muhtemel değişimi hakkında bilgi vermektedir. Ancak (+),(-) ifadeleri B'nin altındaki notlarındaki ve AAA notundaki derecelere ilave edilmez" [21].

Fitch Kısa Vadeli Derecelendirme Notları ve Anlamları

Fitch kredi derecelendirme kuruluşunun kısa dönem kredi notları aşağıdaki gibidir[22]:

F1: Kısa dönemdeki en üst kredi notunu ifade eder. Taahhütleri yerine getirmede, güçlü finansal yapıdaki olan ülkeler için kullanılır.

F2: Kısa dönemdeki iyi kredi notunu gösterir.

F3: Ülkenin kısa vadede finansal yükümlülüklerini yerine getirebilmesinin yanında, orta derecede kredi notunu gösterir.

B: Kısa dönemde spekülasyon bir yapıyı ifade eder. Ülkede yaşanabilecek muhtemel mali aksaklıklar borç ödeme kapasitesini etkileyebilmektedir.

C: Yüksek riski ifade eder ancak ülkenin borç ödeme kapasitesi sürdürülebilirdir.

RD: Bir veya birkaç taahhüdü yerine getiremez buna rağmen diğer yükümlülüklerini yerine getirebilir.

D: En yüksek risk ve en düşük kredi kalitesini göstermektedir.

Bu sembollere ek, düzenleyici olarak (+) ve (-) sembolleri ile ülkenin gelecek dönemde izleyeceği seyir belirtilmektedir.

1.5.4. Kobirate ve Derecelendirme Yöntemi

Kobirate derecelendirme şirketinin kredi değerliliğinin derecelendirilmesine ilişkin metodu, niteliksel ve niceliksel faktörlerden oluşmaktadır. Bağımsız denetim kuruluşlarınca ve denetim yetkisi olan meslek gruplarınca Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca belirlenmiş muhasebe standartlarına uygun olan ve en az üç-beş yıllık tarihsel çalışmaları ve bu süreye denk gelen zamanda mali ve mali olmayan girdiler, analizin temelini oluşturmaktadır. Değerlendirmenin vadesi bir yıldan az ise kısa vadeli derecelendirme notları, bir yıldan fazla ise uzun vadeli derecelendirme notları kullanılmaktadır [40].

Çizelge 1.6 Kobirate Not Sistemi

	Uzun Vadeli Notlar		Kısa Vadeli Notlar
Yatırım yapılabilir seviye	AAA	En yüksek kredi kalitesini ifade eder.	A1
	AA+	Yüksek kredi kalitesini ifade eder.	
	AA		
	AA-		
	A+	Ortalamanın üzerinde bir kredi kalitesini ifade eder.	A2
	A		
	A-		
	BBB+	Ortalama kredi kalitesini ifade eder.	A3
	BBB		
BBB-			
Spekülatif seviye	BB+	Ortalamanın altında bir kredi kalitesini ifade eder.	B
	BB		
	BB-		
	B+	Üst derecedeki notlara kıyasla zayıf kredi kalitesini ifade eder.	
	B		
	B-		
	CCC	Çok zayıf kredi kalitesini ifade eder.	C
	CC	Yetersiz kredi kalitesini ifade eder.	
	C	Risk çok yüksektir.	
RD/D	İflas	D	

Kobirate Uzun Vadeli Derecelendirme Notları ve Anlamları

Kobirate kredi derecelendirme kuruluşunun uzun dönem kredi notları aşağıdaki gibidir[41]:

AAA: En yüksek kredi notunu ifade eder. Borçlunun finansal yükümlülüklerini yerine getirmesi yüksek oranlıdır.

AA +, AA, AA-: Yüksek kredi kalitesini belirtir. Borçlunun mali yükümlülüklerini yerine getirme oranı yüksektir. Borçlunun iktisadi koşullardaki ani değişimlerden etkilenme olasılığı düşüktür.

A+, A, A-: Ortalamanın üzerinde bir kredi notunu niteler. Üst derecedeki notlarla mali olarak karşılaştırıldığında yükümlülüklerin yerine gelme olasılığı yüksektir, ancak

olumsuz ekonomik koşullardan etkilenilebilir.

BBB+, BBB, BBB-: Ortalama kredi notunu ifade eder. Borçlunun mali yükümlülüklerini yerine getirme yeteneği yüksektir, ancak negatif iktisadi koşullardan etkilenme olasılığı üst derecedeki notlara göre daha yüksektir.

BB+, BB, BB-: Ortalamanın altında bir kredi notunu belirtir. Mali yükümlülükleri yerine getirmede iktisadi koşullar oldukça önemlidir.

B+, B, B-: Üst derecedeki notlara kıyasla daha zayıf kredi notunu ifade eder. Borçlunun finansal yükümlülükleri yerine getirmedeki durumu ekonomik koşullara daha hassastır.

CCC: Çok zayıf kredi notunu ifade eder. Finansal yükümlülüklerin yerine getirilmesi ekonomik ve mali koşulların olumlu gelişmesine bağlıdır.

CC: Yetersiz kredi notunu ifade eder. Mali yükümlülüklerin yapılamama olasılığı oldukça fazladır.

C: Risk çok yüksektir. Son derece yetersiz kredi kalitesini ifade eder.

D: Bu kategorideki borçlular finansal yükümlülüklerini yerine getirememiştir.

Kobirate Kısa Vadeli Derecelendirme Notları ve Anlamları

Kobirate kredi derecelendirme kuruluşunun uzun dönem kredi notları aşağıdaki gibidir[41]:

A-1: En yüksek kredi notudur.

A- Ortalamanın üzerinde bir kredi notunu ifade eder.

A-3: Ortalama kredi notunu ifade eder.

B: Kıyasla ortalamanın notunu kredi notunu ifade eder.

C: Spekülatif kredi kalitesini ifade eder.

D: Finansal yükümlülükler yerine getirilememiştir.

2. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE KREDİ DERECELENDİRME STANDARTLARI

2.1. Türk Bankacılık Sistemi

Ekonomide kimi birimlerde fon fazlası varken, kimi birimlerde de fon ihtiyacı vardır. Fon fazlası olanların bu kaynakları ihtiyacı olanlara nakledecek ve onların ortak bir paydada birleşmelerini sağlayan organizasyona ihtiyaç vardır. Mali sistem fazlası olan fonları sahiplerinden alarak, ihtiyacı olanların kullanımına sunan bir sistemdir. Ayrıca finansal sistem “bir ekonomide fonları talep edenler, fonları arz edenler, bunlar arasında fon akımlarını düzenleyen kurumlar, akımı sağlayan araç ve gereçler, bunları düzenleyen hukuki ve idari kurallardan oluşan yapı” olarak tanımlamışlardır. Görüldüğü üzere finansal yapıdaki fon akımına aracılık eden kuruluşların en başında bankalar vardır[29].

Türk Bankacılık kanununa göre Türkiye’de, mevduat toplama yetkisine sahip mevduat ve katılım bankaları ve mevduat toplama yetkisine sahip olmayan kalkınma ve yatırım bankaları olmak üzere üç banka tipi faaliyette bulunmaktadır. 2017 Ocak ayı itibariyle toplam aktif büyüklüğü, 2,87 trilyona ulaşan Türk bankacılık sektörü, 11.653 yurt içi şube ve 210 bin çalışanı ile oldukça dinamik ve hızla büyümekte olan bir sektördür. Bu gün için 52 adet bankanın bulunduğu bu sistemde, mevduat bankacılığının ağırlıklı paya sahip olduğu görülmektedir. Bu grup içinde yer almakta olan katılım bankalarının payı ise, son yıllarda gelişme performansının nispeten iyi olmasına karşın hala görece düşüktür. Dolayısıyla Türk bankacılık sistemi içinde ağırlıklı paya sahip olan mevduat bankacılığı içinde, mevduat bankalarının ağırlıklı paya sahip olduğu görülmektedir[30].

Bu bölümde geçmişten günümüze Türk bankacılık sistemini anlatmaya çalışacağız.

2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Türk Bankacılık Sistemi

Osmanlı İmparatorluğu’nda finansal hareketlilik Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fetih etmesi ile 1453 yılında başlar. Fetih Avrupa ekonomisi ile Osmanlı Devleti’nin tanışmasına vesile olmuştur. Fetihle birlikte Osmanlı İmparatorluğu Bizans döneminde varlığını sürdüren bankerlerle tanışmıştır. Fatih Sultan Mehmet Han bankerlerin kanunlarına uyması ve vergilerini ödemeleri şartı ile ülkesinde mesleklerine devam edebilecekleri hususunda bir ferman yayınlamıştır. İstanbul’un fethinden Tanzimat’a kadar olan dönemde bankacılık faaliyetine rastlanmamaktadır [25].

Tanzimat döneminden sonra ise bankacılığa benzer faaliyetleri olan sarraf ve Galata bankerleri ortaya çıkmıştır. Osmanlı İmparatorluğu hazinesindeki ekonomik sıkıntılardan dolayı bu bankerler ülkede etkinlik ve saygınlık kazanmışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nda Rum, Ermeni ve Yahudi azınlıklarından oluşan bu sarraf ve Galata bankerler, Osmanlı İmparatorluğu hazinesi ve sarayı ekonomik sıkıntıya düştüğü zaman borç para vermek, değeri yakın olan paraları belli bir bedel karşılığında birbiriyle değiştirmek, başka kişilerden topladıkları paraları çalıştırıp kâr elde etmek, devlet vergilerini belli bir gelir karşılığında toplamak gibi işler yapmışlardır[26].

Osmanlı İmparatorluğu'nda 1840 yılında bütçe noksanlarını kapatma amacıyla ilk kâğıt para basılmıştır. Bu paranın adı kaimedirç ve kısa sürede miktarı önemli oranda artmıştır. Bunun neticesinde kaimelerin yabancı paralar karşısındaki değeri düşmüş ve dış piyasalardan fon bulunması zorlaşmıştır. Osmanlı Hükümeti dış borçlarının finansmanı için çıkardığı kaimelerin değerini korumak maksadıyla 1845 yılında iki Galata bankerini görevlendirerek bugünkü anlamda ilk bankanın temelini atmıştır. Bankerler 1847 yılında "İstanbul Bankası" adıyla gerçek anlamda ilk bankayı kurmuşlardır. Ancak banka faaliyetlerini beş yıl kadar sürdürebilmiş ve 1852'de kapanmıştır[27].

Bu gelişmelerden sonra, 1856 yılında Londra merkezli İngiltere sermayeli Bank-Osmani kurulmuştur. Bu bankanın yetkisi küçük meblağda kredi vermek, hükümete avans vermek ve birtakım hazine bonolarını iskonto etmekle sınırlandırılmıştır. Gelecek zamanlarda bu banka kendi isteği ile kapanarak Osmanlı Bankası adını almış ve 1863 senesinde Fransız ve İngiliz ortaklığı biçiminde tekrar kurulmuş ve bir devlet bankası vasfı kazanmıştır. Bankaya otuz yıl boyunca para basma tekelini verilmiştir. Banka ayrıca devletin haznedarlığını üstlenerek kamu gelirlerini toplamakla da görevlendirilmiştir. Fakat sermayesinin Fransız ve İngilizlere ait olmasından dolayı zamanla halk tarafından bir takım tepki görmüştür. Tepkiler sonrası 11 Mart 1917 tarihinde Osmanlı İtibar-ı Millî Bankasının kurulmuştur. Ancak bu Banka, Birinci Dünya Savaşı yenilgisi sonrası amacına erişememiştir [28].

Cumhuriyetten önce faaliyet gösteren bankaların temel özelliği yabancı sermaye tarafından ya da yabancı iştiraki ile kurulmuş olmasıdır. Bu dönemdeki bankaların en önemli görevi ise kamu gelirlerinin kamu harcamalarından daha az olduğu dönemde yabancı ülkelere dış borç alınmasına aracı olmalarıdır. İkinci Meşrutiyet'in ilanı ve bununla beraber milliyetçiliğin artmasıyla yerli sermaye ve tek şubeli bankalar kurulmaya

başlamıştır. Ancak bu bankalar yabancı sermayeli bankalarla rekabet edememiş, ve çoğu uzun ömürlü olamamıştır. İkinci Meşrutiyet'in ilan edildiği 1923 yılına 24 yerel banka kurulmuş fakat bunlardan sadece 14 tanesi Cumhuriyet dönemine erişebilmiştir [27].

2.1.2. Cumhuriyet Sonrası Türk Bankacılık Sistemi

Cumhuriyet sonrası Türk Bankacılık Sistemini Ulusal Bankalar Dönemi (1923-1932), Özel Amaçlı Kamu Bankaları Dönemi (1933-1944), Özel Bankalar Dönemi (1945-1960), Planlı Dönem (1960-1980) ve Serbestleşme ve Dışa Açılma Dönemi (1981-Günümüz) olarak beş alt başlıkta inceleyeceğiz.

Ulusal Bankalar Dönemi (1923-1932)

Kuruluş döneminde Türkiye Cumhuriyeti'nde 18 ulusal, 13 yabancı, toplam 31 banka bulunmaktadır. Çoğunlukla yalnız bir şubesi bulunan, yerel nitelikteki ve finansal gücü düşük ulusal bankalara oranla, yabancı bankalar sektörde ve kredi piyasasında daha aktif rol almıştır. 1923-1932 dönemi boyunca ulusal bankaların gelişimi desteklenmiş ve 1928 yılında ülkedeki banka sayısı 57'ye ulaşmıştır[31].

Cumhuriyet döneminde, millî sanayi ve bankacılığın geliştirilme amaçlanmıştır. Bu amaçla İzmir İktisat Kongresi'ndeki kararlar neticesinde Türkiye İş Bankası 1924 yılında kurulmuştur. İlk büyük sermayeli özel banka olan Türkiye İş Bankası, ülkenin iktisadi kalkınmasına katkı yapmak amacıyla ile sanayi ve ticaret sektörlerinin kredi ihtiyacını karşılamak ve ticari girişimlerde bulunma sorumluluğunu üzerine almıştır. Ardından 1930 yılında T.C. Merkez Bankası kurulmuş ve 1931 yılında faaliyete geçmiştir. Bu gelişmelere ek olarak, 1923-1933 yılları arasında çok fazla yerel banka kurulmuş ve milli bankacılık bu dönemde önemli gelişmeler göstermiştir. 1929 Dünya Ekonomik Krizinden dolayı şube bankacılığının gelişmesi ve yaygınlaşmasından dolayı bu bankalar kapanmak zorunda kalmışlardır [32].

İzmir İktisat Kongresi'ndeki öneriler ve belirlenen esaslara paralel olarak, ilerleyen yıllarda ticari ve sınai hayatı finansmanı için başka bankaların da kurulduğu gözlemlenmiştir. Bu bankalar; Türkiye İş Bankası, Türkiye Sanayi Kredi Bankası, Emlak ve Eytam Bankası, Türkiye Sınai ve Maadin Bankası, Ziraat Bankası'nın regüle edilmesi, T. C. Merkez Bankasıdır. [33].

Özel Amaçlı Kamu Bankaları Dönemi (1933-1944)

Bu dönemin en belirgin özelliği, önemli devlet bankalarının faaliyete geçirilmiş olmasıdır. Cumhuriyetin ilk yıllarında özel kesimin özendirilmesiyle sanayileşme amacı benimsenmiştir. Ancak sermaye yetersizliği ve 1929 Büyük Buhranının olumsuz etkileri nedeniyle önemli bir sonuç alınamamıştır. Bu durum karşısında sanayileşmenin gerçekleşmesi için gerekli yatırımı ancak devletin yapabileceği anlaşılmıştır. Böylelikle sanayi yatırımlarının planlı olarak yapılmasına karar verilmiş ve beşer yıllık dönemler halinde sanayi planları hazırlanmıştır. Devlet, büyük devlet bankaları vasıtasıyla planlamış olduğu hedeflere ulaşmak istemiştir[25].

Cumhuriyet döneminde sanayi sektöründeki faaliyetler, Sümerbank bünyesinde bir araya gelmiştir. Sümerbank'ın kuruluşunun ardından 1933 yılında, il ve ilçelerin kamu hizmetlerine yönelik tesis ve inşaat gibi çalışmaları orta ve uzun vadeli krediler yoluyla destekleyebilmek, havagazı ve kanalizasyon benzeri altyapı çalışmalarını gerçekleştirebilmek adına Belediyeler Bankası kurulmuştur. Belediyeler bankasının çalışma alanı, 1945 yılında kanunda yapılan değişiklikler sonucunda, il özel idarelerini, köylerin imarını, kalkınmasını ve kamu hizmetleri yapımını da kapsayacak biçimde genişletilmiş ve İller Bankası ismini almıştır. Deniz ulaşımı alanındaki işletmeleri mali açıdan desteklemek ve yeni işletmelerin kurularak geliştirilmesini sağlamak için 1937'de Denizbank kurulmuştur. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin sondönemi ve Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde tefecilerce en fazla sömürülen küçük esnaf ve zanaatkârların mali sorunlarına çözüm sağlayabilmek adına 1938 yılında Türkiye Halk Bankası faaliyete geçmiştir[31].

Özel Bankalar Dönemi (1945-1960)

İkinci dünya savaşı sonrasında ekonominin canlanmasıyla birlikte üretim hacmindeki artış, bununla birlikte milli gelir ve nüfusun hızla artması, nüfusun artmasının yanında kentli nüfusun giderek artması, en önemlisi de sanayi kesiminin milli gelirden daha fazla pay almaya başlaması ödemelerin hızla artmasına, aynı zamanda para ve kredi ihtiyacının artmasına sebep olmuştur. Bu da yeni bankalara olan ihtiyacı hızlandırmıştır. Böylece bankacılık alanına yapılan yatırımlar cazip hale gelmiş, bankacılık alanında yapılan yatırımların getirisi yükselmiş, bankacılık önceki dönemlere göre daha hızlı gelişme sağlamış ve özel bankacılığın önemi artmıştır. Yapı ve Kredi Bankası (1944), Garanti Bankası (1946), Akbank, Tutum Bankası ve Niğde Bankası (1948), Türkiye Sınai

Kalkınma Bankası (1950) ve Pamukbank (1955) bu dönemde kurulmuştur. Tutum ve Niğde Bankası ilerleyen yıllarda tasfiye edilmiştir [25].

Banka Kredilerini Tanzim Komitesi, 1567 sayılı kanunun verdiği yetki ve 4/6607 sayılı karar uyarınca 1956 yılında kurulmuştur. Bu komite finansal gelişmelere paralel olarak, kredilerin sektörler arasındaki dağılım oranlarına yönelik kararlar vermeye ve kredi tevzi planları hazırlamaya yetkili bir konumdadır. 7129 sayılı kanunun 47. maddesi uyarınca 1958 yılı içerisinde hukuki bir nitelik kazanmış olan bu komite, 1970 yılında 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 40. maddesiyle feshedilmiştir[31].

Planlı Dönem (1960-1980)

1961-1979 yıllarında ekonomik alanda uygulanan planlar sayesinde gerçekleşen ekonomik kalkınmalar ve mali örgütlenmeler Türk bankacılık sektörüne yön veren gelişmeler olmuştur. Bu dönemde holding bankacılığı gelişmiş ticaret bankalarının kurulması ise sınırlandırılmıştır. Çok şubeli bankacılığın önem kazandığı bu dönemde bankaların öz kaynakları çoğalmıştır. Ayrıca devletin bankacılık sektörüne müdahalesi artmıştır. Planlı kalkınma döneminde izlenen plan ve kalkınma politikaları sayesinde yatırım ve kalkınma bankacılığına önem verilmiştir[26].

Bu dönemde bankacılık sektörüne küçük ve çok sayıdaki banka yerine büyük ve az sayıda banka hâkim olmuştur. Faaliyetlerine son verilen küçük bankalar sistemden tasfiye edilmiş ya da diğer bankalarla birleşmeleri teşvik edilmiştir. Çoğu bankanın kuruluşu da (1980'lerin ve 1990'ların aksine) sektörde karlılığın bulunmasıyla ilgili değil, bölgesel girişimcilerin finansman ihtiyaçlarının karşılanmasına yöneliktir. Bankacılığın büyük bölümü kamu kurumunun etkisi ve kontrolünde kalmıştır [25].

Serbestleşme ve Dışa Açılma Dönemi (1981-Günümüz)

1980 döneminde Türkiye, güncel bir piyasa sisteminin yaratılmasına, gelişiminin sağlanmasına ve güçlendirilmesine ilişkin, kurumsal temelli bir mekanizmanın oluşturulması için büyük adımlar atmıştır. Mali alanda serbestleşme yaklaşımı için gerekliliklerden biri olarak düşünülen piyasaların fiyatları belirlemesi durumu gerçekleşmiş, bankacılık sektörünün düzenlenmesine, takip edilmesine ve denetiminin doğru yapılmasına yönelik uluslararası standartlar doğrultusunda düzenlemeler yapılmış ve bu sayede özel sektörün mali kurumlara yönelik yatırımlarının önü açılmıştır. Bununla birlikte, mali piyasalarda serbestleşme yaklaşımının kilometre taşı niteliğindeki

basamaklardan biri olan finansal kurumların denetlenmesine yönelik kararların doğru zamanda ve faal bir biçimde uygulanması gerçekleşmemiş, bütçe disiplini oluşturulamamış ve fiyat sürekliliğini hedefleyen bir ekonomik politika uygulamaya koyulamamıştır[31].

“24 Ocak 1980 tarihinde geçmişte uygulanan ithal ikamesine yönelik korumacı politikalar terk edilerek, piyasa ekonomisine dayalı, dışa açık liberal bir iktisat politikası yürürlüğe konulmuştur. Bu politika çerçevesinde aşağıdaki kararlar bu yeni dönemde uygulanmıştır [25]:

- Mevduat ve kredi faiz oranlarının serbestleştirilmesi (1980),
- Zorunlu karşılık ve disonibilite yükümlülüklerinin azaltılması (1983),
- Yabancı bankaların Türkiye’de faaliyet göstermeleri için uygun bir ortamın hazırlanması,
- Ticari banka kuruluşunun kolaylaştırılması sağlanarak rekabetin teşvik edilmesi ve etkinliğin sağlanması,
- Türk bankacılığının dışa açılması ve teknolojik altyapının güçlendirilmesi (otomasyonun artması, vb.),
- Yeni finansal ürünlerin kullanımına izin verilmesi (tüketici kredisi, kredi kartı vb.),
- Döviz işlemlerine getirilen kısıtlamaların 1983’te kaldırılması,
- Finansal piyasalardan elde edilen gelirlerin üzerindeki vergilerin kademeli olarak azaltılması,
- Menkul kıymet piyasalarının oluşturulması (1986’da İstanbul Menkul Kıymet Piyasalarının kurulması, 1987’de TC Merkez Bankası’nın açık piyasa işlemlerine başlaması, 1988’de döviz efektif piyasasının kurulması ve 1989’da altın piyasalarının kurulması) olarak sayılabilir.”

1984 yılından itibaren katılım bankaları Türk bankacılık sistemindeki yerini almıştır. 1980 sonrası dışa açılmak isteyen sermaye sahipleri için İslam ülkeleri kayda değer pazarlar haline gelmiştir ve bu ülkelere yapılan mal ve iş gücü ihracıyla dış müteahhitlik çoğalmıştır. Bu ülkeler Türkiye’ye sermaye ihraç etmiş ve özellikle finans alanında işletmeler açmışlardır. Faizsiz bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere 1985 yılında Al Baraka Türk ve Faisal Finans Kurumu, 1989 yılında ise Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumları kurulmuştur. 1982 yılında Bank Mellat, 1983 yılında Habib Bank, 1985 yılında Birleşik Türk Körfez Bankası, 1986 yılında Bahreyn ve Kuveyt Bankası, 1986 yılında Oman Bankası, 1988’de ise Yatırım Bankası ve Birleşik Yatırım Bankası şube bankacılığı ya da Türk ortaklarla kurulan bankalardır ve bu bankalar mali sistemin içine girmiştir[26].

2.2. Bankacılıkta Risk

Bankalar piyasalardan fon toplayan ve piyasalara fon sunan aracı kurumlardır. Bu fonları yurt içinden ve yurt dışından toplayabilecekleri gibi, kısa vadeli olarak borçlanarak da toplayabilirler. Toplanan bu fonları kredi şeklinde veya menkul değer almak biçimiyle özel sektöre veya kamuya borç olarak verebilirler. Bu aracılığı yaparken, kimi zaman iç dinamiklerinden dolayı kimi zaman da dış dinamikler kaynaklı sebeplerle farklı risklere karşı karşıya kalırlar. Bankaların karşılaştığı bu riskler aşağıda sıralanmıştır [53]:

- Piyasa riski
- Likidite riski
- Faiz oranı riski
- Kur riski
- Ülke riski
- Operasyonel risk
- Kredi riski

2.2.1. Piyasa Riski

Bankanın piyasadaki mevcut koşullarından kaynaklanan riske piyasa riski denir. Bankalar iç ve dış piyasalarda meydana gelebilecek bazı risklere karşı karşıya kalabilirler. Bunlardan bazıları faiz, kur ve menkul kıymetler piyasasındaki oynaklıklardır. Örneğin, 2012'den sonra bazı batılı ülkelerin ekonomilerinde süregelen borç krizi Türk bankaları açısından piyasa riski oluşturduğu düşünülebilir [53].

2.2.2. Likidite Riski

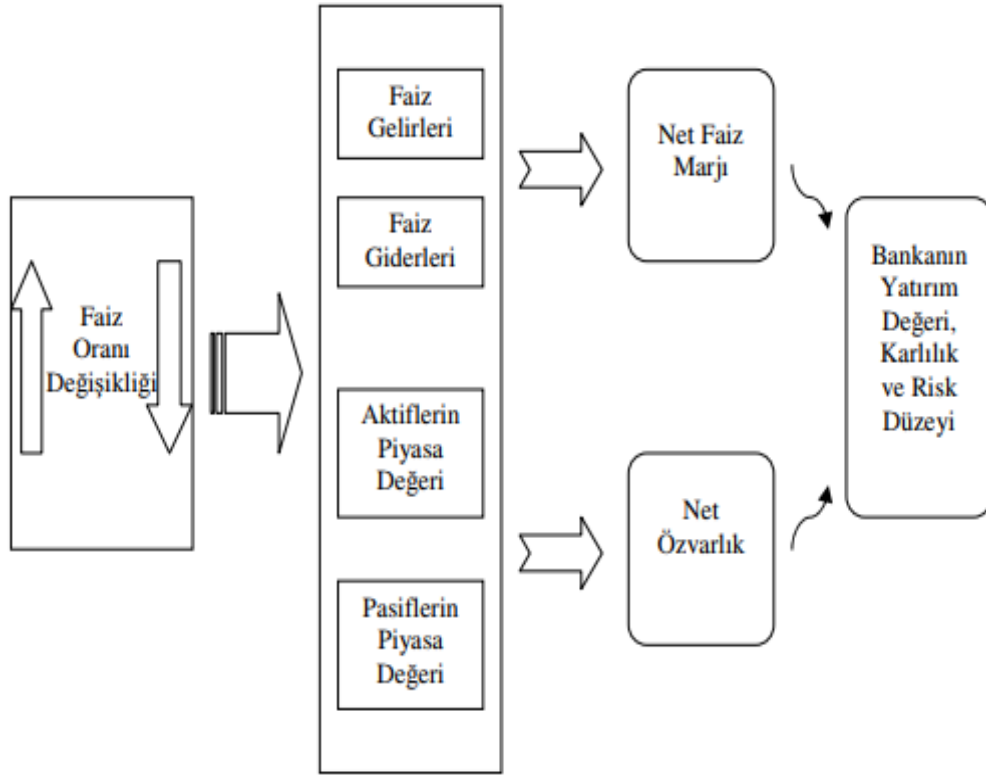
Likidite riski, fon giriş çıkış dengesinin sağlanamaması durumunda meydana gelir. Özellikle bankacılık krizlerinin meydana geldiği dönemlerde banka paniği sebebiyle insanların mevduatlarını çekmek için bankaya hücumların çoğalmasıyla, bankalar fon taleplerini karşılayamaması durumunda yaşanan bir risktir. Elinde yeterli likidite olmayan bankalar, olası toplu hücumlar karşısında aşırı bir likidite riskine maruz kalır ve ekseriyetle bu riski yönetmezler. Bu sebeple, bankalar bu durumla karşı karşıya kalmamak için kasalarında nakit veya likiditesi yüksek varlık bulundurmamak isterler. Yani, muhtemel likidite riskine karşın önlem almak isterler [53].

2.2.3. Faiz Oranı Riski

Piyasada faiz oranlarındaki değişikliklerin bankaların kârlılıklarına etki etmeye başladığında ortaya çıkar. Özellikle bankalara olan güvenin azaldığı, banka dışı alternatif getirilerinin çok daha fazla olduğu zamanlarda, bankalar çoğunlukla uzun vadeli yatırımları kısa vadeli kaynaklarla karşılamaya çalışırlar. Bu bankaların istediği bir durum değildir fakat bir zorunluluktur. Faiz oranı riski de tam olarak bu sebeplerden dolayı ortaya çıkar [53].

“Faiz oranlarındaki değişikliklerin bankaları etkilemesinin temelde iki önemli nedeni vardır:

- Bunlardan birincisi, bankaların aracılık işlevini yerine getirirken fon kaynakları ve kullanımları arasında vade ve faiz şartları bakımından bire bir eşleştirme yapmalarının çoğu kez veya hiç mümkün olamamasıdır. Kaynak ve kullanımlar arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan faiz oranı riski, “yapısal” veya “bilanço kaynaklı” olarak da tanımlanmaktadır. Bankalarda yapısal faiz oranı riski, sabit veya değişken faizli kaynak ve kullanımlar arasında oluşan vade uyumsuzluklarından kaynaklanabileceği gibi, vade uyumsuzluğu bulunmasa dahi, sabit faizli aktiflerin değişken faizli pasifle fonlanmasından da kaynaklanabilmektedir. Kaynak ve kullanımlar arasındaki uyumsuzluğun faiz oranı riski doğurmasına sebep olan birinci husus, aktif veya pasif ayaktan birisinde oluşacak boşluğun yerini ikame ederken aynı fiyatla yeniden yatırım yapamamak (kredi kullandıramamak) veya aynı fiyatla yeniden ödünç alamamaktır. Bu risk kısaca “yeniden fiyatlama riski” (repricing risk) olarak nitelendirilmektedir. Diğer taraftan bazı durumlarda kaynak ve kullanımlar arasında belirgin bir uyumsuzluk olmasa dahi genel faiz oranı değişikliklerinin etkisi her bir finansal enstrüman için farklı olabilmekte ve bankalar genel faiz oranları ile finansal ürünlerin faiz oranları arasındaki eksik korelasyon sebebiyle zarara maruz kalabilmektedirler. Bu risk ise “baz risk” olarak nitelendirilmektedir.
- İkinci temel neden, yatırım yapılan finansal aktiflerin piyasa değerleri ile cari faiz oranları arasında çok yakın bir ilişki olmasıdır. Faiz oranlarındaki yükselişler sabit faizli menkul kıymetlerin (ve diğer aktiflerin) değerinde düşüklüğe, faiz oranlarındaki düşüşler ise sabit faizli menkul kıymetlerin (ve diğer aktiflerin) değerinin yükselmesine neden olur” [56].

Şekil 2.1 Faiz Oranı Değişliğinin Banka Üzerindeki Etkisi[56].

2.2.4. Kur riski

Kur riski, bankanın kâr payının, portföyündeki dövizlerin fiyatlarında meydana gelen azalmaların olasılığı olarak ifade edilebilir. Bundan dolayı, döviz riski kurların oynaklığından kaynaklanır. Bankaların bu riske açık olması döviz fiyatında meydana gelecek olası değişmelerin, döviz cinsinden olan borç ve alacaklarının değerlerinin etkilenmesi ihtimalidir [53].

“Genel olarak döviz kurlarının arz ve talebini etkileyen faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- Faiz Oranları: Faiz oranlarındaki artış yurtdışından yatırım çekmektedir; yatırımcılar diğer dövizleri satarak yüksek faiz oranının uygulandığı para biriminden almak isteyecekler ve böylece para biriminin değeri artacaktır.
- Dış Ticaret Haddi: İthalat arttığında, ithalat bedellerinin ödenmesi için döviz talebi artacak ve böylece paranın değeri düşecektir.

- Enflasyon Oranı: Yüksek enflasyon oranı bir ülkenin parasının cazibesini azaltmakta ve bu da paranın değer yitirmesine neden olmaktadır.
- Ekonomik ve Politik Koşullar: Güçlü ekonomiler yatırımcıları cezbetmekte ve böylece para birimine talep artarak paranın değeri artmaktadır.
- Hükümet Müdahalesi: Zaman zaman hükümetler ve merkez bankaları belirli bir döviz alıp satarak kendi para birimlerinin değer kazanıp kaybetmesi için piyasaya müdahale etmektedirler” [56].

2.2.5. Ülke riski

Ülkenin iktisadi ve siyasi yapısı ve hukuki düzenlemelerinin o ülkedeki özel sektör kuruluşlarına olan etkisidir. Bundan dolayı uluslararası kredi veren bankalar, kredi ve yatırım faaliyetlerine yönelik ülkelerin risklerinin tanınması ve bu risklere karşı politika geliştirmelidir. Ülke risklerine yönelik faktörler ele alınırken, o ülkenin iktisadi koşullarına tabi olarak verilen kredilerin geri alınamama olasılıkları hep birlikte göz önünde bulundurulmalıdır [53].

2.2.6. Operasyonel risk

Basel komitesinin operasyonel riskle alakalı 2001 tarihli bir belgesinde Operasyonel risk tanımlamasında “başarısız veya yetersiz personel ve yönetimin veya içsel ve dışsal olaylardan kaynaklanan, doğması muhtemel zarar riski” olarak açıklanmaktadır.

“BDDK’nın çıkardığı 1 kasım 2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine ilişkin Yönetmeliğin 3. Maddesinde Operasyonel risk: “Banka içi kontrollerdeki aksamalar sonucu hata ve usulsüzlüklerin gözden kaçmasından, banka yönetimi ve personeli tarafından zaman ve koşullara uygun hareket edilmemesinden, banka yönetimindeki hatalardan, bilgi teknolojisi sistemlerindeki hata ve aksamalar ile deprem, yangın ve sel gibi felaketlerden veya terör saldırılarından kaynaklanacak zararlar olasılığını” göstermektedir” [55].

2.2.7. Kredi riski

TBB’nin tanımı ile kredi riski, bir bankanın kredi müşterisinin veya kendisiyle anlaşma yapanların anlaşmaya uygun bir şekilde borçlarını ödeyememe ihtimalidir. Kredi riskini yönetmenin amacı uygun koşullarda bankanın karşılaşma ihtimali olan riskleri

yöneterek bankaların risk getirisini en yüksek düzeye çıkarmaktır. Kredi riskinin etkili bir şekilde yönetimi, risk yönetiminde detaylı bir yaklaşımın önemli öğelerinden birisidir[57].

“Kredi işlemleri bankacılığın esas faaliyetlerinden olmakla birlikte kredi riskine son yıllarda daha fazla önem verilmeye başlanmıştır. Bankacılık tarihinde bu seviyeleri bulmayan bu önem ve gösterilen ilgi bankacılık sektöründe gelişen olaylardan kaynaklanmaktadır. Kredi riskine verilen önemin nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- Ekonomide zaman zaman resesyon olmakla birlikte son yıllardaki ekonomik resesyonlarda iflasların artması kredi işlemlerinin daha dikkatli işlem görmesine neden olmuştur. Global rekabetin artması sonucu iflasların artması kredi riskinin üzerinde titizlikle durulmasını gerektirmektedir.
- Dünyanın globalleşmesi ve sermaye piyasalarının gelişmesine rağmen kredi alan firmaların kredi derecelerinin düşük olması bu yönde bir gelişmeye neden olmuştur.
- Bankacılıkta rekabetin artması ile faiz oranlarının veya makasların azalması, düşük kredi derecesine sahip firmaların kredi alması ile birleşince bankaların riskten korunmak için marjlarının azalması ile sonuçlanmıştır. Bu gelişmeler sonrasında bankalar riskten korunmak için kredi işlemlerine daha fazla önem göstermeleri gerektiği kanaatine varmışlardır.
- Kredi işlemlerinde bir başka unsur da teminattır. Son yıllarda kredi işlemlerinde teminat değerlerinin düşmesi ve volatilité göstermesi kredi riskini artırmaktadır.
- Kredi riskinin artmasının yanısıra finansal türev araçlarının kullanımının yaygınlaşması ve portföyün finansal türev enstrümanlar ağırlıklı oluşturulması risk yönetiminin titizlikle yapılması gerektiğini göstermektedir.
- Geçmiş yıllara oranla gelişen teknoloji, risk yönetim modellerinin oluşturulmasını kolaylaştırmıştır. Finansal bilgi birikiminin artması ve bu modellerin uygulanmasının kolaylaşması, bankacılıkta artan kredi riski ile birlikte risk yönetim modellerinin ve simülasyonlarının yaygınlaşmasına neden olmuştur.
- Tüm bunların yanısıra en önemli faktör olarak sayılabilecek unsur ise BIS ve merkez bankalarının diğer bankaların kredilendirme işlemlerini bir düzen altına

almak amacıyla kredi risk modelleri oluşturmalarını istemeleri ve kredi riski konusunda belli standartlar getirmiş olmalarıdır” [56]

2.3. Kredi Derecelendirmede Kullanılan Kriterler

Kredi derecelendirmede subjektif ve objektif kriterler kullanılmaktadır. Bunlardan derecelendirme sonucuna katkısı nispeten daha düşük olan subjektif kriterler daha çok kredi güvenilirliklerinin ölçmek ve derecelendirmek amacı ile analiz edilen finansal olmayan unsurlardır. Objektif kriterler ise mali verilere ve rakamsal performansa dayalı unsurlardır.

2.3.1. Kalitatif (Subjektif) Kriterler

Kârlılık analizleri neticesinde subjektif faktörlerin kamuya açık muhasebe bilgileri ile de uyumsuz olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hatta öznel kıstasların incelenen örneklerin yüzde otuzuna etki ettiği gözlemlenmiştir. Diğer taraftan, firmanın nihai derecelendirme notuna da artırıcı bir etkisi de vardır. [35].

Kurumsal Yönetim ve Derecelendirme ve risk ölçümü kredi tahsis, fiyatlandırma ve limit belirleme gibi konularda kararların alınmasında iç raporlamadan, üst yönetime kadar önemli bir yer tutmalıdır [12].

- İç Denetim ya da benzer bir fonksiyonu olan bir ekip tarafından denetim
- Bağımsız kredi risk denetim birimi temerrüt ve kayıp tahminleri, İDB yöntemini kullanan bankaların kredi tahsis, fiyatlandırma ve limit belirleme sürecinde, önemli bir paya sahip olmalıdır,
- Sadece İDB yaklaşımı için kurulmuş ve bu yaklaşımın uygulanmasına yönelik olarak tasarlanmış derecelendirme sistemleri kabul edilebilir değildir,
- Bankaların içsel derecelerin kullanımını takip ettikleri güvenli bir sistemleri mevcut olmalı ve bu minimum standartlara genel olarak uyan modelleri başvurudan evvel en az üç senedir kullanıyor olmalıdırlar.
- Riske dayalı performans hesaplaması ve karşılıkların hacim yerine riske dayandırılması gereklidir.
- Bazı uygulamaların hayata geçirilebilmesi için kültürel değişime ihtiyaç vardır.

2.3.2. Kantitatif (Objektif) Kriterler

Kredi talebinde bulunan işletmelerin sayısal veriler ile kredi güvenilirliklerinin ölçülebilir olmasını sağlama gayesiyle; finansal verilere dayanarak rakamsal kredi güvenilirliğinin ölçüldüğü kısımdır[36].

“Bu kısımda işletmenin aktif yapısı ve kalitesi, likidite yapısı, pasif yapısı ve borçluluk durumu gelişimi, karlılık durumu ve boyutlarına ve özelliklerine göre değerlendirilen yatırımları (varsa) ile ilgili konular yer almakta ve firmanın rakamsal kredi değerliliği ölçülmektedir. Bankaların, bu kısımda genellikle kredi taleplerini değerlendirmede uyguladıkları objektif yöntemler; yaptıkları araştırmalar ve topladıkları bilgiler ilgili firmayı tanıyıp, potansiyelini ölçmek şeklindedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmektedir;

- İşletmeden geçmiş birkaç yıla ait en son denetlenmiş finansal tabloları talep edilip son dönem detay mizanları istenir,
- İşletmenin ve işletme ortaklarının ipoteye konu olabilecek mal varlıkları ve bunların üzerindeki mevcut ipotekler incelenir,
- İşletmenin verebileceği her türlü teminatları incelenir,
- İşletme ile ilgili piyasa istihbaratı yapılır,
- O işletmenin kendi bankaları ve diğer bankalar ile ilişkileri ve işlem hacmi araştırılarak, toplam kredi limitleri ve riskleri hakkında bilgi sahibi olunur.
- Ellere ulaşan tüm bilgileri kredi değerlendirme teknikleri, finansal analizler, nakit akım yaklaşımları veya daha birçok analiz yardımıyla değerlendirilir.
- İstihbarat sonuçlarını, işletmenin onlarda tutacağı nakit bloke tutarını ve banka üzerinden geçirecekleri para hareketlerini de görür, bireysel bilgi ve tecrübelerini de ekleyerek, kredi talebi konusunda bir sonuca varırlar [35].

Analistler, yukarıdaki verilerin yanı sıra aşağıdaki konular için de cevap aramaktadırlar;

- Kredi talebinde bulunan işletmelerden istenen finansal bilgiler tüm gerçekleri yansıtıyor mu?
- Denetleme şirketleri, yapılan işlemlerin usul yönünden ve kurallara uygun olarak yapılıp yapılmadığını mı denetliyor?
- Firma tüm işlemlerini resmi olarak yapmıyorsa, yani resmi kayıtlara, mizana girmemişse, denetim şirketlerinin raporları işletmenin bütün faaliyet performansını yansıtabilecek mi?
- İşletmenin kayıtları Vergi Usul Kanunları paralelinde mi oluşturulmuş?
- Elimize ulaşan verilerden, işletmenin gerçek performansını tam olarak gösterdiğinden emin miyiz?

- Emniyet için alınan teminat ve ipoteklerin, hem gerçek değerinde, hem de sağlam ve güvenilir olduğundan emin misiniz?
- Yaptığınız istihbaratlar sağlam ve güvenilir addedilebilir mi?
- Size sunulan projelerin fizibiliteleri güvenilir mi?
- Yapılmış anlaşmalar beklenen standartlarda mı?
- Kazanılmış ihaleler, yapılabilir şartlara sahip mi?
- Projeler kârlı mı, nakit geri dönüş planı uygun mu?
- Proje belirtildiği gibi doğru yönde mi ilerliyor?
- Kredi talep eden işletmeler, sizden aldıkları bu kaynağı doğru ve gösterdiği alanda kullanıyorlar mı?
- Devam eden bir projenin veya yapının biteceğinden emin misiniz?" [37].

2.4. Bankacılık Kesiminde Derecelendirme

Bankaların derecelendirilmesi çalışması, birbirleriyle ilgili bir dizi etkenin ilk seviyede her biri için ayrı olarak analiz edilmeleri, ikinci olarak görelî önemlilik açısından bankanın asıl risk yapısını ifade edilme sürecidir. Sözü edilen risk kurumdan kuruma değişebileceği gibi zamanla da değişebilir. Bir etkenin banka derecesine olan etkisi her durumda aynı olmaz ve ortaya çıkan koşullara göre değişebilir [34]. Bankalar derecelendirilirken, 7 esas öge incelenmektedir:

- Faaliyet ortamı
- Mülkiyet ve yönetim
- Faaliyet değeri
- Karlılık
- Risk profili
- Ekonomik sermaye analizi
- Yönetim öncelikleri ve stratejileri

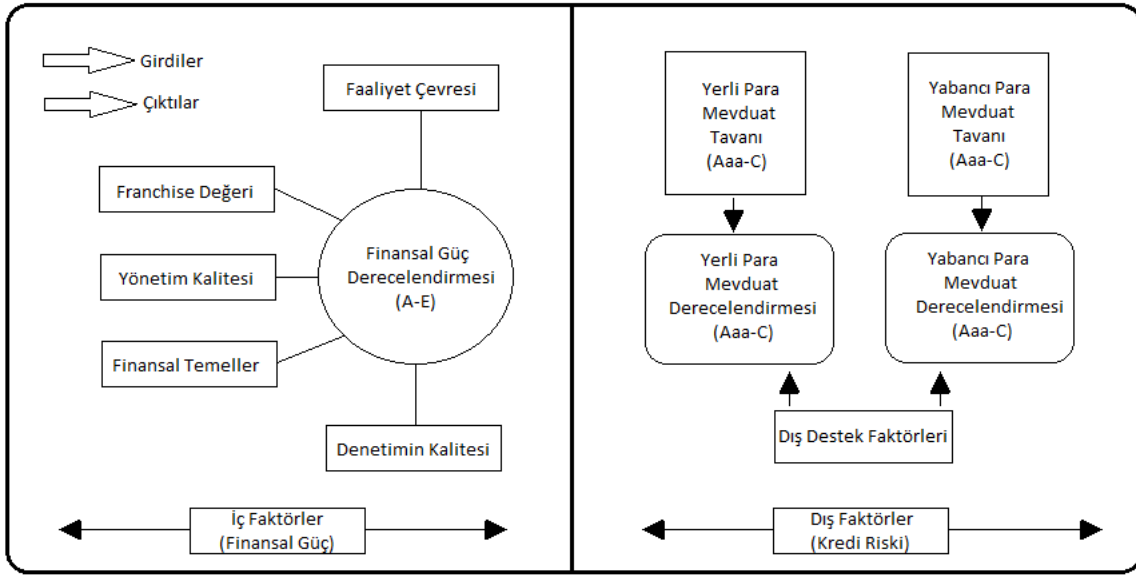
Bankaların ekonomik sorunlarının veya iflas etmelerinin hızlı yayılan etkileri ve ciddi neticeleri vardır. Ödeme sistemlerinde meydana gelecek herhangi bir sorun ve bunun sistemsel bir riske dönüşmesi ekonomiyi krize sokacaktır. Bu yönden bankacılık düzenleyicileri her zaman bankacılık sistemine olan güvenin devam etmesini isterler. Bundan dolayı, kredi derecelendirme kuruluşlarının bankaları geleceğe ilişkin tutumlarındaki değişimlerini izlemesi çok önemlidir [38].

Çizelge 2.1 KDK'ların Banka Derecelendirme Metodolojileri[39].

	Fitch	Moody's	Standard & Poor's
Stand-alone	Bilanço dışı yükümlülükler, fonlama ve likidite riskine odaklanma	İleriye yönelik sermaye oranlarının beklenen zarar hesaplarının çerçevesinde hesaplanması	Riske göre ayarlanmış performans ve dağıtılmayan karlarla sermayenin desteklenme gücü
All-in	Ülke destek notları taban oluşturur.	Bankanın ve destek sağlayanların ortak ve temerrüt analizini temel alır.	Bankanın sistemik önemi arttıkça beklenen desteği artacağı hesaplanır.
Sistemik risk banka ratinglerini etkiler mi?	Açık olarak nota dahil edilmez. Bankanın sistemik önemi arttıkça beklenen desteği artacağı ancak genel bir sıkıntıda düşeceği düşünülür.	Açık olarak nota dahil edilmez, Bankanın sistemik önemi arttıkça beklenen desteği artacağı hesaplanır.	Evet, etkiler: – bankanın faaliyet gösterdiği ülkelerdeki makro göstergeler yoluyla – sektörün ve yasal çevrenin değerlendirilmesi yoluyla
Ülke notu etkiler mi?	Evet -makro göstergeler -ortalama banka notları	Hayır	Evet – makro göstergeler – sektör ve yasal çevre

2.4.1. Moody's Banka Derecelendirme Yaklaşımı

1971 yılından beri 80 ülkede 1000 den fazla bankayı derecelendiren Moody's kantitatif ve kalitatif kriterler temelinde derecelendirme yapmaktadır. Aşağıdaki şekilde kısaca açıklanmaya çalışılmıştır.

Şekil 2.2 Moody's Banka Derecelendirme Yaklaşımı[42].

Şekil 2.2'yi kısaca açıklayacak olursak;

Banka derecelendirmesinin başlangıç aşaması faaliyet çevresini belirlemektir. Özellikle bankanın faaliyette bulunduğu finansal sistemlerin rekabet yapısı ve düzenleyici çatısı değerlendirilir. Analizde ulusal bankacılık sistemindeki rekabet eğilimleri, uluslararası bankacılık çevresi, ulusal düzenleyici çevre, düzenleyici otoriterler tarafından yapılan değişiklikler, bankaların düzenleyici otoriterlerle olan ilişkilerinin niteliği ve uluslararası düzenlemelerin etkileri dikkate alınır.

İkinci aşama Bankanın ulusal finans sistemi içindeki yeridir. Burada doğrudan veya dolaylı devlet garantileri, Bankanın iflasının ulusal ve uluslararası ekonomiye zarar verme dereceleri, bankanın mülkiyetinin kimde olduğu, yasal statüsü ve iflas halinde alacaklıların durumu analiz edilir.

Üçüncü aşama da bankaya ilişkin temel analizler yapılır. Buradaki amaç bankanın o andaki kantitatif durumu ile ilgili makul bir çevre oluşturmaktır. Sermayeye, aktif kalitesine, kredi riski yönetimine, kredi portföy kalitesine, yönetimine, karlılığına, bilanço yönetimine ve likiditesine bakılır.

2.4.2. Standart & Poor's Banka Derecelendirme Yaklaşımı

Bir bankanın kredi analizi çok sayıda kalitatif ve kantitatif faktörleri kapsar. Belirli bir kurum analiz edilirken her bir faktöre verilecek olan ağırlık farklılık gösterir ve bu durum, krumun faaliyette bulunduğu ülkenin ekonomisine, hukuki yapısına, muhasebe uygulamalarına, rekabet pozisyonuna ve düzenleyici çevreye bağlıdır. Bu çerçevede S&P's bir bankayı değerlendirirken aşağıdaki anahtar faktörleri dikkate almaktadır[43].

- Ekonomik risk
- Sektör riski
- Kurumun yapısı
- Yönetim ve strateji
- Fonlama ve likidite
- Sermaye
- Kârlılık
- Risk Yönetimi
- Finansal esneklik

2.4.3. Fitch Banka Derecelendirme Yaklaşımı

“Fitch banka derecelendirmesinde ilk önce banka borcunun niteliğini, borcun teminat koşullarını, olası temerrüt durumlarında ülke iflas kanunları çerçevesinde borç vericinin genel sıralamadaki yerini incelemektedir. Daha sonra ileriye dönük bir değerlendirme çerçevesinde niteleyici kıstaslar olarak aşağıdaki gibi açıklanabilir:

- Endüstri Riski (Faaliyet gösterilen endüstrinin temel özellikleri)
 - Yoğun Rekabet / Sermaye Yoğun / Genel ekonomik konjoktüre bağımlı (Cyclical) / Değişken (Volatile): Risk unsuru yüksek.
 - Ölçülebilir talep / Büyüyen talep / Oligopolistik ve endüstriye girişin engellendiği bir yapı / İstikrarlı: Risk unsurları göreceli olarak düşük.
- Faaliyet Şartları
 - Sektör trendleri ve değişimleri,
 - Endüstri döngüsü,
 - Büyüme veya konsolidasyon ihtiyacı.

- Olası sosyal, demografik, hukuki ve teknolojik değişimler.
- Piyasa Konumu
 - Faaliyet gösterilen ana segmentlerde piyasa payı, ürün çeşitlendirmesi, fiyatı etkileyebilme kabiliyeti
 - Ürün ve müşteri portföyü, hammadde sağlayıcılar, coğrafi konum
- Üst Yönetim Takımı
 - Yönetim ve strateji açısından etkili bir yönetim ve iyi tanımlanmış bir stratejinin varlığı
 - Risk tolerans düzeyi ve genel finansman politikaları
 - Satın almalar konusundaki isteklilik
 - Geçmiş performans, önceden taahhüt edilerek halka duyurulmuş projelerdeki başarı durumu
- Muhasebe Standartları
- Kurumsal Yönetişim gibi kriterleri değerlendirmeye almaktadır” [39].

3. İLLER BANKASI UYGULAMASI

3.1. İller Bankası İle İlgili Genel Bilgiler

3.1.1. İller Bankasının Kuruluşu ve Tarihçesi

Yerel altyapı finansmanı, 1930’lu yıllara kadar ekonomideki rolleri sınırlı olan özel ticari bankaların kredileriyle sağlanmaya çalışılmıştır. Fakat bu kaynağın yüksek maliyetli oluşu, 1930’lu yıllarda kamu kaynaklarını harekete geçirecek bir Bankanın kurulmasını gerekli kılmıştır[44].

“Kurtuluş Savaşından sonra başlatılan kalkınma hamlesi çerçevesinde, şehir ve kasabalarımızın yeniden imar ve inşası konusunda önemli görev ve sorumluluklar üstlenen İller Bankası A.Ş.'nin temeli, Büyük Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatlarıyla;

- Belediyelerin imar faaliyetlerini finans etmek üzere, 11 Haziran 1933 tarihinde 2301 sayılı Kanunla, 15 Milyon sermaye ile 'Belediyeler Bankası' adıyla kurulmuştur.
- Bankanın Kuruluş Kanunu uyarınca yalnız Belediyelere yönelik faaliyetlerde bulunması, kuruluş sermayesinin, hızlı nüfus artışı ve şehirleşmeye paralel olarak artan kredi ihtiyacını karşılayamaması ayrıca, mali kaynağa ve teknik yardıma muhtaç İl Özel İdareleri ile köylerin bu yardım dışında bırakılması ve faaliyet sahasının daha genişletilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurularak, Belediyeler Bankasının değişik bir bünyeye sahip kılınması düşünülmüş ve bu düşünceyle kurulan Belediyeler Bankasının, Mahalli İdareler İmar Bankasına dönüştürülmesi için 29.07.1944 tarihinde T.B.M.M. ne sunulan kanun tasarısı hazırlanmıştır. Bu tasarının Bütçe Komisyonunda görüşülmesi sırasında Bankanın adı 'İller Bankası' olarak değiştirilmiştir[45].

Belediyeler Bankası’nın İller Bankası’na dönüştürülmesinin nedenleri, aslında 2301 sayılı kanunun eksikliklerinde ve Türkiye’nin söz konusu yıllardaki ekonomik ve siyasi durumunda aranmalıdır. Belediyeler Bankası Kanunu’nun en önemli eksikliği sadece belediyelere yönelik bir banka teşkil etmiş olması ve dolayısıyla diğer yerel yönetim birimlerini kapsam dışında bırakmış olmasıdır[46].

2000’li yıllardan itibaren İller Bankası’nın yeniden yapılandırılmasına ilişkin görüşler yoğunlaşmış ve bu görüşler ışığında 26/06/2006 tarihinde Bakanlar Kurulu’na “İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun Tasarısı” hazırlanmıştır[7]. T.B.M.M.

tarafından 26.01.2011 tarihinde kabul edilen ve Resmi Gazete'nin 08.02.2011 tarihli nüshasında yayımlanan 6107 sayılı kanunla "İller Bankası A.Ş." ismini almıştır[49].

Yasaya göre İller Bankası A.Ş. 5411 sayılı Bankacılık kanununa ve özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, özel bütçeli Anonim Şirket statüsünde bir kalkınma ve yatırım bankasıdır[48].

3.1.2. İller Bankasının Misyon Vizyon ve Temel Değerleri

Kurumun misyonu; yerel yönetimlere, kentsel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla uluslararası standartlarda proje üretmek ve geliştirmek, kredi sağlamak, danışmanlık yapmak ve teknik destek vermek yoluyla sürdürülebilir bir şehirleşmeye katkıda bulunmaktır[49].

Kurumun vizyonu; modern kentlerin geliştirilmesi sürecine öncülük eden, hizmet kalitesi kanıtlanmış uluslararası bir kalkınma ve yatırım bankası olmaktadır[49].

“Kurumun misyon ve vizyon çerçevesinde amaçlarına ulaşmada esas aldığı temel değerler ise şunlardır[48]:

- Ülke Yararı
- Etkinlik
- Güvenilirlik
- Çevreye Duyarlılık
- Sosyal Sorumluluk
- Değişime Açıklık
- Katılımcılık
- Etik Değerlere Sahiplik
- Şeffaflık
- Ekip Ruhu
- Kalite
- Tarafsızlık
- Öncülük” [48].

Ayrıca 2015 yılında yayımlanan İller Bankası Faaliyet Raporu'nda kurum stratejisi Güçlü yerel yönetimler, yaşanabilir kentler, uluslararası etkinlik ve güçlü ilbank şeklinde dört tema çerçevesinde oluşturulmuştur[49].

3.1.3. İller Bankasının Amacı ve Faaliyet Konuları

İller Bankası'nın ana Sözleşmesi'ne göre Banka'nın amacı, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile münhasıran bunların üye oldukları mahalli idare birliklerinin finansman ihtiyacını karşılamak, bu idarelerin sınırları içinde yaşayan halkın mahalli müşterek hizmetlerine ilişkin projeler geliştirmek, bu idarelere danışmanlık hizmeti vermek ve teknik mahiyetteki kentsel projeler ile alt ve üstyapı işlerinin yapılmasına yardımcı olmak ve her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlevlerini yerine getirmektir [50].

“Banka bu amaçları gerçekleştirmek üzere;

- Türk Lirası ve döviz olarak Yönetim Kurulunca belirlenen vadelerde her türlü nakdi ve gayri nakdi kredi açabilir. Her türlü menkul kıymetleri satın alabilir, satabilir, tahvil ve borçlanma garantisi verebilir.
- Faaliyetleri konusunda araştırma, proje geliştirme ve danışmanlık hizmeti yapabilir veya yaptırabilir, teknik yardım verebilir. Finansman ilişkilerinde bulunduğu yerel yönetimlerin verimli çalışmalarını sağlayıcı teşvik tedbirleri alabilir.
- Bankanın öncülüğünde şirket kurabilir ve devredebilir.
- Sigorta acenteliği yapabilir.
- İlgili mevzuat hükümleri çerçevesinde gerekli izinleri almak kaydıyla yurtiçinde ve yurtdışında şubeler, bölgeler, irtibat büroları ve temsilcilikler açabilir.
- Yurtiçi ve yurtdışı finansman kurumlarıyla işbirliği yapabilir, bunların katıldığı ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olabilir.
- Yurtiçi ve yurtdışı finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından ve her türlü fonlardan kaynak sağlayabilir.
- Amacının gerçekleşmesine yardımcı olacak her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlemlerini yapabilir.
- Hissenin % 50 den fazlası belediye, il özel idare veya mahalli idare birliklerine ait olan şirketlerin finansman ihtiyacını karşılayabilir.

- Yerel yönetimlerin, Banka kuruluş Kanunu kapsamındaki her türlü projelerinde kullanılmak üzere genel bütçe dâhil, yurt içi ve yurt dışından temin edilen fon ve hibelerin kullanılmasına aracılık edebilir. Aracılık işlemi; kaynakların yerel yönetimlere doğrudan transferi şeklinde olabileceği gibi, bu kaynaklardan finanse edilecek projelerin yürütülmesine yardım şeklinde de olabilir. Bu şekilde finanse edilecek projelerin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelik ile düzenlenir.
- Her türlü taşit, menkul ve gayrimenkul malları alır, satar, kiralar, kiraya verir, leh ve aleyhte rehin, ipotek, intifa, irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri ve diğer ortaklıkları tesis edebilir.
- Açtığı krediler karşılığında, menkul rehni, ticari işletme rehni ve gayrimenkul ipotegi de dâhil olmak üzere her türlü teminatı alabilir.
- Yerel yönetimlerin talepleri halinde; her türlü harita, imar planı, etüt, kentsel projeler ile alt ve üstyapı işlerini yapabilir veya yaptırabilir, her türlü teknik bilgi ve eleman desteği sağlayabilir; bankaca kısmen veya tamamen kredilendirilerek yapılan işlerin kontrol ve denetimini yerel yönetimlerle müştereken veya tek başına yaptırabilir. Denetim ve kontrollük işlerini hizmet veya danışmanlık alımı yoluyla da yaptırabilir.
- Kendi kaynakları dışında finansmanı temin edilmek ve 5411 sayılı Kanuna aykırı olmamak kaydı ile çalışma alanı kapsamında yurt dışında projelendirme ve danışmanlık hizmetleri verebilir, projelerin uygulanması için temin edilen finansmanın kullanılmasına aracılık edebilir.
- Ortak idarelere dönük her türlü eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerinde bulunabilir.
- Bakanlık tarafından talep edilen özel projeler ve kentsel altyapı projeleri ile yapım işlerini yapar veya yaptırır.
- Bankaya kaynak temin etmek üzere, proje kaynağı için herhangi bir borç ve şartlı yükümlülük altına girmemek kaydıyla kar amaçlı gayrimenkul yatırım projeleri ile uygulamalar yapar veya yaptırır” [51].

İller Bankası, dünyadaki diğer kalkınma bankalarından farklı olan özgün bir kurumdur. Kendine özgü yapısıyla kalkınma bankacılığı tarihinde tek olan İlbank kurulduğu günden bu güne kadar bir taraftan yerel yönetimlerimize finansal destek sağlarken öte taraftan bu desteği yatırıma dönüştürmektedir[49].

3.1.4. İller Bankasının Organizasyon Yapısı

Bankanın en yüksek derecede yetkili karar organı “Yönetim Kurulu”, en yüksek düzeyde yetkili yürütme organı “Genel Müdürlük” kademesidir. İller Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğe bağlı 14 Hizmet Birimi, 3 İç Sistem Birimi, 1 Danışma Birimi ve 4 Yardımcı Birim, 18 Yurtiçi Hizmet Biriminden oluşmaktadır[48].

Bunlar aşağıda maddeler halinde gösterilmiştir.

- Genel Kurul
 - Denetim Kurulu
 - Yönetim Kurulu
 - Yönetim Kurulu Büro Amirliği
 - Genel Müdür
 - Özel Kalem Müdürlüğü
 - Genel Müdür Yardımcısı
 - Meknsal Planlama Dairesi Başkanlığı
 - Kaynak Geliştirme Dairesi Başkanlığı
 - Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı
 - Genel Müdür Yardımcısı
 - Bankacılık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
 - Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı
 - Ar-Ge Kurulu Başkanlığı
 - Genel Müdür Yardımcısı
 - Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı
 - Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
 - Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı
 - Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü
 - Genel Müdür Yardımcısı
 - Proje Dairesi Başkanlığı
 - Altyapı Uygulamaları Dairesi Başkanlığı
 - Üstyapı Uygulamaları Dairesi Başkanlığı
 - Genel Müdür Yardımcısı
 - İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığı
 - Hukuk Müşavirliği Vekili
 - Yatırım Koordinasyon Dairesi Başkanlığı
 - Yatırım Değerlendirme Dairesi Başkanlığı
 - Yurtiçi Hizmet Birimleri
 - İstanbul Bölge Müdürlüğü
 - Bursa Bölge Müdürlüğü
 - İzmir Bölge Müdürlüğü
 - Eskişehir Bölge Müdürlüğü
 - Antalya Bölge Müdürlüğü
 - Konya Bölge Müdürlüğü
 - Ankara Bölge Müdürlüğü
 - Adana Bölge Müdürlüğü
 - Kayseri Bölge Müdürlüğü
 - Gaziantep Bölge Müdürlüğü
 - Diyarbakır Bölge Müdürlüğü
 - Elazığ Bölge Müdürlüğü
 - Van Bölge Müdürlüğü
 - Erzurum Bölge Müdürlüğü
 - Sivas Bölge Müdürlüğü
 - Samsun Bölge Müdürlüğü
 - Trabzon Bölge Müdürlüğü
 - Kastamonu Bölge Müdürlüğü
 - Denetim Komitesi
 - Başkan
 - ve
 - Teftiş Kurulu Başkanı
 - İç Kontrol Dairesi Başkanı
 - Risk Yönetim Dairesi Başkanı
 - Denetim Komitesi Büro Müdürlüğü

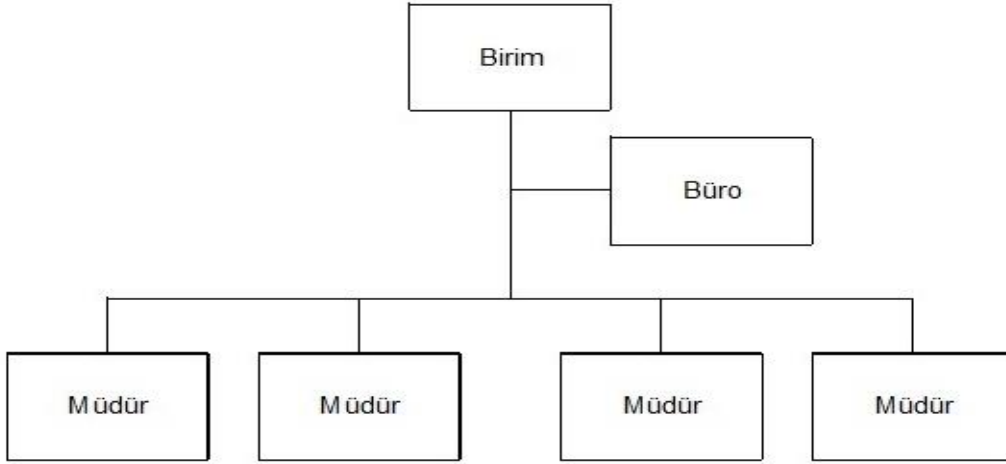
Genel Müdürlük, yurt içi ve yurt dışı hizmet birimlerinin iç hiyerarşisi Şekil 3.1’de yer alan şemada gösterildiği şekildedir.

Şekil 3.1 İller Bankası’nın Organizasyon Yapısı[49].

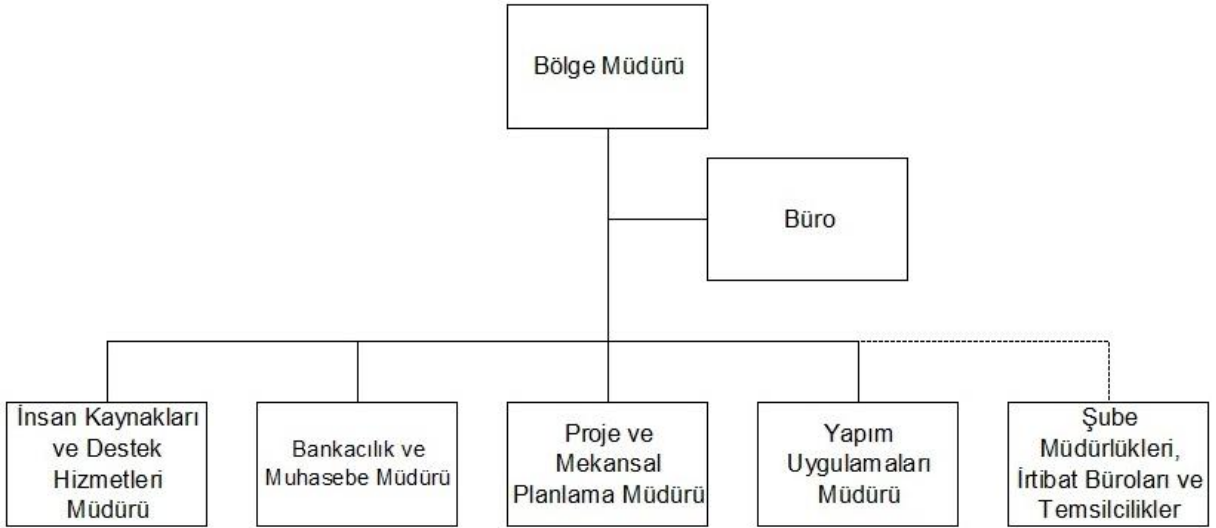
Banka yetki kademeleri “Genel Müdürlük” ve “Bölge Müdürlüğü” seviyesinde hizmetin özelliklerinden kaynaklanan farklılıklar dikkate alınarak gösterilmiştir.

Şekil 3.2’de yer alan organizasyon yapısı ise; İller Bankası merkez yapılanmasında daire başkanlıkları ve bu başkanlığa bağlı olan birimleri göstermektedir. Şekil 3.2’de de görüleceği üzere yapılanmanın en tepesinde daire başkanı ve hiyerarşik olarak daha aşağıda bulunan birim müdürleri bulunmaktadır. Daire başkanlığı yapılanmasının Bölge Müdürlüğü yapılanmasına yakın bir hiyerarşi içerdiğini söylemek mümkündür.

Şekil 3.2 İl Bankası Daire Başkanlıkları Organizasyon Yapısı[48].

Şekil 3.3’de yer alan müdürlükler ile birim arasında konumlanmış “büro” ise genelde sekretarya hizmetlerini yürüten kısmı ifade etmektedir.

Şekil 3.3 İl Bankası Bölge Müdürlükleri Organizasyon Yapısı[48].

Bölge müdürlüklerinin yapılanması Şekil 3.4’deki şemada gösterilen dört müdürlükten oluşur; ancak, Bölge Müdürü iş yoğunluğuna göre müdürlükler arasında görev dağılımını yeniden belirleyebilir.[52]. Şekil 3.4’de yer alan “Şube Müdürlükleri, İrtibat Büroları ve Temsilcilikler” kanunda yer almasına karşın şu anki Bölge Müdürlüğü yapılanmasında yer almamaktadır.

3.2. İller Bankasının Derecelendirme Notları ve Finansal Bilgileri

İller Bankası, 2013 tarihinde Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings ile imzalanan sözleşme çerçevesinde 2 yıllık olarak imzalanan sözleşmeyle ilk defa uluslararası bir kredi derecelendirme şirketi tarafından derecelendirilmeye başlanmıştır.

Fitch Ratings Derecelendirme Şirketinin kredi notları ve açıklamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Çizelge 3.1 Fitch Ratings Derecelendirme Notları [58].

	Not	Görünüm	Açıklama
Uzun Vadeli Yabancı Para Kredi Notu	BBB-	DURAĞAN	Yatırım yapılabilir seviyedir.
Uzun Vadeli Türk Parası Kredi Notu	BBB	DURAĞAN	Bankanın kredi değerliliğinin iyi olduğunu göstermektedir.
Ulusal Uzun Vadeli Kredi Notu	AAA	-	Yatırım yapılabilir seviyedir. En yüksek kredi kalitesini gösterir.
Kısa Vadeli Yabancı Para Kredi Notu	F3	-	Yatırım yapılabilir seviyedir. Borç ödeme gücünün yeterli düzeyde olduğunu gösterir.

İller Bankasının anahtar gücü güçlü sermaye yapısıdır. Özkaynakları toplam varlıklarının yaklaşık %70'ini oluşturmaktadır. Ayrıca, İller Bankasının notları Banka'nın özel statüsü ve stratejik önemi ışığında devletten destek almasının yüksek ihtimalini yansıtmaktadır. Aynı zamanda notlar, Banka'nın güçlü sermaye yapısını, düşük borç yükünü, güçlü likiditesini, sağlıklı varlık kalitesini ve Banka'nın kendine has finansman sağlama yöntemini yansıtmaktadır. 2013 yılı sonu itibariyle, Banka toplam yükümlülüklerinin %12'sini teşkil eden, Türk Lirası karşılığı yabancı para cinsinden krediye sahiptir ve bu krediler T.C. Hazine Müsteşarlığınca garantilenmiştir[61].

İller Bankası yerel yönetimlere ve belediyelerin güvence verdiği kuruluşlara kredi sağlamaktadır ve bugün itibariyle Banka'nın geri ödenmeyen kredisi yoktur. Vergi gelirlerinin büyük bir kısmı belediyelere Banka aracılığı ile dağıtıldığından, Banka, borçların zamanından tahsil edileceğinin garantilendiği söylenebilir.

İller Bankası ticari ve kurumsal bakımdan serbest piyasaya yönelik bankacılık

faaliyetlerinde bulunmamaktadır. Kullandığı kredilerin önemli bir kısmı proje kredilerinden oluşan İller Bankası kar amacı gütmeyen, Belediyeler ve İl Özel İdarelerinin sosyal projelerine bu yerel yönetimlerin kredi itibarını gözetmeden desteklemektedir. Kendine özel yapısı ile verdiği kredilerde temerrüde düşme riski olmamakta ve bankanın vadesinde ödenmeyen alacakları sebebiyle zarara uğrama olasılığı olmayıp, güçlü bir teminat yapısına sahiptir. Bu nedenlerden ötürü İller Bankası kredi risk ölçümlerine yönelik herhangi bir derecelendirme uygulaması yapılamamaktadır [58].

Fitch Ratings ve banka yöneticileri ile 29.04.2014 tarihinde yapılan yıllık gözden geçirme toplantısı neticesinde, 2014 yılı değerlendirmesinde İller Bankasının uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notu olarak “**BBB-**”; uzun vadeli yerli para cinsinden kredi notu olarak “**BBB**”; ulusal uzun vadeli kredi notu olarak “**AAA**” ve kısa vadeli yabancı para cinsinden kredi notu olarak “**F3**” belirlemiş ve görünüm uzun dönem kredi notları üzerinden “**Durağan**” olarak revize edilmiştir. Özellikle yabancı para kredi notu değerlendirmesinde ülke baz puanları esas alınmıştır[59].

Fitch Ratings’in 2014 İller Bankası raporunda, yılsonu itibarıyla aktif büyüklüğünde Banka’nın kamu kalkınma ve yatırım bankaları arasında ikinci sırada yer aldığını ve son üç yıllık dönemde kârlılık açısından en büyük paya sahip olduğu belirtilmiştir.

İller Bankasının kurumsal borçlanma kabiliyetinin ve kredi portföyünün fiyatlandırılmasına ilişkin 2015 yılı kredi derecelendirme (rating) hizmetini almak üzere Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş. ile sözleşme imzalamıştır.

Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş.’nin derecelendirme notları aşağıdaki gibidir.

Çizelge 3.2 Kobirate Derecelendirme Notları [60].

	Not	Görünüm	Açıklama
Uzun Vadeli Yabancı Para Kredi Notu	BBB-	DURAĞAN	Derecelendirilen borçlar ve borçluların diğer borçlar ve borçlulara göre ortalama kredi kalitesini ifade eder. Finansal yükümlülüklerini yerine getirme kabiliyeti yüksek, olumsuz ekonomik koşullardan etkilenme oranı azdır.
Uzun Vadeli Türk Parası Kredi Notu	KR AAA	DURAĞAN	Derecelendirilen borçlar ve borçluların diğer borçlar ve borçlulara göre ortalama kredi kalitesini, finansal yükümlülüklerini yerine getirmesi son derece yüksek oranı ifade eder.
Kısa Vadeli Türk Parası Kredi Notu	KR A-1	DURAĞAN	Derecelendirilen notlar ve borçluların diğer borçlar ve borçlulara kıyasla en yüksek kredi kalitesini ifade eder.
Desteki Notu	KRD-1	-	Desteklenme oranı çok yüksektir. Desteğin sahibi en yüksek kredi notuna sahiptir ve desteklenme gücü çok yüksektir. Yerel otoritelerin top yekün sektörü destekleyebilme kapasitesi ve eğilimi en yüksek düzeydedir.

Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş. ve banka yöneticileri ile 08.04.2016 tarihinde yapılan yıllık gözden geçirme toplantısı neticesinde, 2016 yılı değerlendirmesinde İller Bankasının uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notu olarak “**BBB-**”; uzun vadeli yerli para cinsinden kredi notu olarak “**KR AAA**”; kısa vadeli yerli para cinsinden kredi notu olarak “**KR A-1**” ve destek notu olarak “**KRD-1**” belirlemiş ve görünümler “**Durağan**” olarak teyit edilmiştir[61].

3.3. İller Bankasının Gelecek Faaliyetlerinin Planlanmasında Kredi Derecelendirmesinin Yeri

Daha önceki başlıklarda değinildiği gibi İller Bankasının misyonu; yerel yönetimlere, kentsel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla uluslararası standartlarda proje üretmek ve geliştirmek, kredi sağlamak, danışmanlık yapmak ve teknik destek vermek yoluyla

sürdürülebilir bir şehirleşmeye katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda İller Bankasının misyonunda vurgulanan anahtar kelimeler içerisinde kredi sağlamak derecelendirme kuruluşlarının doğrudan alanına girmektedir. Mali bir işlemin olduğu her yerde kredi derecelendirme kavramı da mutlaka devreye girmektedir. Bankacılık sistemi ve sistemin en önemli unsurlarından kredi kavramı birlikte değerlendirildiğinde kredi sisteminin devamı için sağlıklı geri dönüşüm alınması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile daha önce verilmiş bir kredi, yeni bir kredinin sağlayıcısıdır. Bankacılık sistemi basit şekilde düşünüldüğünde sağladığı krediden zamanında dönüş almayan banka hem yeni krediyi açmakta hem de geleceğe dönük plan yapmakta zorlanacaktır. Kredi derecelendirme kuruluşları ülkeleri, firmaları ve bankaları derecelendirerek bu riskin ne seviyede olduğunu hem yatırımcı açısından hem de kuruluşlar açısından değerlendirmektedir. Her ne kadar kesin kanaatten uzak ve kendilerinin ifadesi ile sadece görüş belirtiyor olsalar da derecelendirme kuruluşlarının verdikleri notlar özellikle son yıllarda yatırım kararlarını etkilemektedir.

İller Bankası çalışma esasları açısından ticari bankalar gibi değerlendirilmese de bankacılık sisteminin temel prensiplerini sağlamaktadır. Bu nedenle İller bankasının yüklenicilere zamanında ödeme yapması ne kadar önemli ise bu işten dolayı belediyelere verdiği kredileri zamanında geri alması da o kadar önemlidir. Bankanın geleceğe dönük projeksiyonlar yapması için tüm mali yapısının çok sağlam olması gerekmektedir. Belirlenen risk seviyesinde kredinin vade, faiz, miktar ve geri ödeme planını daha etkin bir şekilde belirleyerek kredi yönetiminde daha etkin olmak görece olarak yüksek bir risk derecesinde daha yüksek bir faizle fon kullandırılarak kredinin getirisinin katlanılan risk düzeyi ile orantılı artırılabilmesi tabiidir. Böylece banka için riskten kaçmak yerine risk yönetimi önem kazanır[63]. Kredi derecelendirme banka açısından da bu mali yapıyı değerlendirdiğinden çok önemli bir enstrümandır. İller Bankasının misyonunda belirttiği projeleri yaptırdığı yükleniciler açısından bakıldığında ise kredi notunun doğrudan bu yüklenicileri de ilgilendirdiği açıkça görülmektedir. Yükleniciler hakediş tutarlarını zamanında alamazlar ise hizmet aksaması görülecektir. Aksayan hizmetler doğrudan olmasa da dolaylı yollardan hizmetin verildiği bölgedeki halkı dahi etkileyecektir.

Bu bilgilere dayanılarak şöyle bir değerlendirmede bulunmak mümkün olacaktır: Derecelendirme kuruluşları basit bir şekilde alacaklı ve borçlu için her iki tarafında risk analizlerini değerlendirmektedir. Borçlunun borcunu ne kadar sürede ödeyebileceğini alacaklının ise alacağını ne kadar sürede tahsil edebileceğini iki taraf açısından da ortaya koymaya çalışmaktadır. Bunu İller Bankası özelinde düşünecek olursak; kurumun iyi bir

derecelendirme notuna sahip olması geleceğe yönelik planlarında daha verimli kredilendirmeler yapmasında katkıda bulunacaktır. Bu açıdan derecelendirme notu İller Bankası açısından önemli bir yer tutmaktadır ve bankanın amaçlarından birisi de kredi notunun mümkün olduğu kadar iyi bir düzeyde tutulması olmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kredi derecelendirme işi ilk olarak 1900'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmış, finansal piyasaların küreselleşmesi ile birlikte 1970'lerin ortalarından itibaren ABD ve dünyada düzenleme amaçlı, çok sayıda borçlanma ve yatırım kararında etkili olmaya başlamıştır. Kredi derecelendirme kuruluşları ülkeleri ve şirketleri analiz ederek derecelendirmelerini, kullandıkları semboller ile ifade ederler. Kredi derecelendirme notları, bir borçlu veya bir menkul kıymetin güvenilirliğine dair ileriye yönelik fikirler verir. Gelişimi güven unsuruna dayalı olan bankaların, derecelendirme faaliyetinden sağladıkları fayda çok büyüktür. Yatırımcılar, bankaların derecelendirme notlarını göz önüne alarak, risk faktörüne göre tercih yapabilmektedirler. Bankalar da, faiz oranlarını risk faktörüne göre farklılaştırarak kar fayda oranını en yüksek düzeyde tutabilmektedirler.

Dünyada çok sayıda kredi derecelendirme kuruluşu olmasına rağmen, üç büyük kredi derecelendirme kuruluşu Pazar payının yaklaşık %95'ini elinde bulundurmaktadır. Bunlar; Moody's, Standard & Poor's ve Fitch kredi derecelendirme şirketleridir. Bu şirketlerden Standart & Poor's kredi derecelendirme kuruluşu %40, Moody's kredi derecelendirme kuruluşu %40 ve Fitch kredi derecelendirme kuruluşu %15 pazar payına sahiptir.

Yatırımcılar tarafından kullanılacak finansal bilgilere ulaşmak oldukça maliyetli bir işlemdir. Kredi derecelendirme kuruluşlarının sunduğu derecelendirme notları, bu bilgiye ihtiyacı olanların ayrı ayrı araştırma yapması gerekliliğini ortadan kaldırır. Bu da harcanan zaman ve maliyetleri azaltarak, kaynakların daha etkin kullanılabilmesine olanak sağlamaktadır. Yüksek kredi notuna sahip olan bankalar, sermaye piyasası işlemlerinde etkin bir şekilde yer almakta, bu da bankaların karlarını doğrudan olumlu etkilemektedir. Bu açıdan derecelendirme kuruluşları ülke riski, kurumsal yapı ve strateji, faaliyet ortamı, risk yönetimi, likidite ve fonlama, mali raporlar, ortaklık yapısı ve sermayeyi ölçüt olarak ele almaktadır. Derecelendirme kuruluşlarının verdiği notlar ile ülkeler ve işletmeler bazında yapılan derecelendirme ile risk ve belirsizliklere karşı analizler yapılmaktadır. Derecelendirme analizleri ile finansal piyasaların güvenilirliği ve şeffaflığı artmaktadır.

İller Bankası A.Ş. ilk defa 2013 yılında uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings ile imzalanan sözleşme çerçevesinde derecelendirilmeye başlanmıştır. Bu derecelendirme sonucunda İller Bankasının uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notu

olarak “**BBB-**”; uzun vadeli yerli para cinsinden kredi notu olarak “**BBB**”; ulusal uzun vadeli kredi notu olarak “**AAA**” ve kısa vadeli yabancı para cinsinden kredi notu olarak “**F3**” belirlemiş ve görünümler uzun dönem kredi notları üzerinden “**Durağan**” olarak belirlenmiş olup 2014 yılında derecelendirme notlarını teyit edilmiştir. 2015 yılında kredi derecelendirme hizmeti almak için ise Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş. ile sözleşme imzalamıştır. Bu derecelendirme sonucunda uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notu olarak “**BBB-**”; uzun vadeli yerli para cinsinden kredi notu olarak “**KR AAA**”; kısa vadeli yerli para cinsinden kredi notu olarak “**KR A-1**” ve destek notu olarak “**KRD-1**” belirlemiş ve görünümler “**Durağan**” olarak belirlenmiş ve aynı kredi derecelendirme kuruluşu 2016 yılında derecelendirme notlarını teyit etmiştir.

Fitch ve Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş.’nin en yüksek notu “**AAA**” en düşük notu ise **RD/D** dir. İller Bankası her iki derecelendirme kuruluşu için de bu yelpazede “**BBB-**” notuna sahip olup, bu not yatırım yapılabilir seviyenin en alt basamağıdır. İller Bankası A.Ş. sunduğu kredilerin faiz, vade, tutar ve geri ödeme planını daha rasyonel bir şekilde saptayarak kredi yönetiminde etkili olması için gerekli tedbirleri alarak kredi notunu yatırım yapılabilir seviyenin üst basamaklarına çıkarması gerektiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

1. Akçayır Ö . (2013) Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşları ve Güvenilirliklerinin Sorgulanması: Türkiye'nin Kredi Derecelendirme Geçmişi ve Bugünü (1992-2012), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, 6-35.
2. YARDIMCIOĞLU, M., & BORA, K. (2013). Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Çalışma Prensipleri, İşleyişleri, Küresel Dünyadaki Rol ve İşlevleri. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(1), 111-118.
3. AĞIRMAN, E., ÖZCAN, M., & YILMAZ, Ö. (2014). Terörizmin Finansal Piyasalara Etkisi: Ampirik Bir Çalışma. Journal of BRSA Banking & Financial Markets, 8(2), 105.
4. Kargı, B. (2014). Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşları ve Türkiye'nin Kredi Notu Üzerine Bir İnceleme (1998-2013), 356.
5. ÇALIŞKAN, Ö. V. (2002). Kredi derecelendirme kuruluşları ve risk değerlendirme kriterleri. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(1), 53.
6. YILMAZ, M. G. (2016). Finansal piyasalarda karanlık havuzlar ve optimal stratejiler / Finansal piyasalarda karanlık havuzlar ve optimal stratejiler. Kadir Has Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Finans Mühendisliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 3.
7. GÜLERYÜZ, T. (2005) Türkiye'deki finansal piyasalar ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın finansal piyasalar üzerindeki etkinliği. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 4.
8. Aslan, S. (2004), "Türkiye'de Kamunun Aydınlatılmasına Yönelik Finansal Bilgilerin Elektronik Ortamda Yayınlanması", İktisat, İşletme ve Finans, 22.
9. KARAGÖL E.T VE MIHÇIOKUR Ü.İ. (2012) *Kredi derecelendirme kuruluşları: Alternatif arayışlar*, 8-14.

10. Langohr, H.M. ve Langohr, P.T. (2008). The Rating Agencies and Their Credit Ratings, What They Are, How They Work and Why They Are Relevant, England: A John Wiley and Sons, Ltd., Publication, IX, 164.
11. Seval, B. (2014). Kredi Derecelendirmesi, Ankara: SPL Yayınları, 7-37.
12. Korkmaz C. (2010). Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Derecelendirme Standartları ve İMKB'ye Kote Olmuş Bir Şirkete Uygulanması. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 9-28.
13. Şirvan, N. (2004). Kredi Derecelendirme ve Türkiye Ekonomisi. *Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Yayınları*, 3-9.
14. Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği Seri: VIII, No: 51, 12.07.2007 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/07/20070712-24.htm> (Erişim: 18.10.2016)
15. Eşsiz, B. (2010). Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde İnşaat Taahhüt Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Kredi Değerliliğinin Ölçülmesi, 10-11.
16. Gülmez, A. & Gündoğan, H. (2014). *Uluslararası Politik İktisat Çerçevesinde Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Türkiye. Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 67.
17. Yıldız, Ü. (2004). Kredi Derecelendirme Kuruluşları ve Ülke Kredi Notlarının Makroekonomik Belirleyicileri: Panel Veri Analizi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 15-25
18. Ayaz, B. H. (2016). Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşları ve Türkiye Ekonomisi üzerindeki Etkileri. Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Seminer Tezi, 5.
19. Babuşçu Ş., Hazar, A. (2006). *Kredi Derecelendirmesi ve Finans*, 48.
20. Yazıcı, M. (2008). *Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Önemi ve Denetimi, Maliye ve Finans Yazıları*, Sayı:82, 6.

21. İnternet: Ankara Ticaret Borsası web sitesi, Kredi Derecelendirme Kuruluşları, URL:<http://eski.ankaratb.tobb.org.tr/pages.aspx?pageId=07a81eeb-c843-4244-8fe2-2ab1c339bf9e> Son Erişim Tarihi: 06/11/2017.
22. Kedikli, E. (2015). Uluslar Arası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Ekonomik Etkilerinin İncelenmesi, Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, 32.
23. Harmancı, S. (2013). Ülke Kredi Derecelendirme Notlarının Finansal Piyasalar Üzerine Etkisi ve Borsa İstanbul 100 Endeksi Üzerine Bir Uygulama, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Para, Sermaye Piyasası ve Finansal Kurumlar Anabilim Dalı, 26-27.
24. Şutman C. (2016). Türk Bankacılık Sisteminde Basel III Etkileri. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 3.
25. Sevinç, V. (2014). Türk Bankacılık Sistemi'nin Avrupa Birliği Bankacılık Sistemi'ne Entegrasyon Süreci ve Karşılaştırmalı Analizi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Finans Bilim Dalı, 4-22.
26. Adanur, S. (2012). Türk Bankacılık Sisteminde 2001 Krizi ve 2008 Finansal Krizinin Bankacılık Sektörüne Etkileri, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, 25-26.
27. Yeşilyurt, B. (2017). Türk Bankacılık Sektöründe Karlılık ve Cinsiyet İlişkisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, 8.
28. İnternet: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası web sitesi, Dünden Bugüne Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası, URL: http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/13754edf-e019-4201-bbc6-aafd79d475bc/dundenbugune_TCMB.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=13754edf-e019-4201-bbc6-aafd79d475bc Son Erişim Tarihi: 10/11/2017.
29. Akkuş, H. T. (2017). Türk Bankacılık Sektöründeki Katılım Bankalarının Finansal İstikrarının Stres Yönetimi İle Analizi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı, 4.

30. Altundal, M. A. (2017). Türk Bankacılık Sektöründe Rekabeti Kısıtlayıcı Eylemlerin Tüketici Refahı Üzerine Etkileri, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, 16-17.
31. Yavuz, A. E. (2017). Türk Bankacılık Sektöründe Penetrasyon; İnternet Bankacılığı Ve Mobil Bankacılık Ürünlerindeki Penetrasyonun Analizi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bankacılık Ve Finans Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Programı, 5-18.
32. Yıldırım, O. (2014). *Türkiye'de Bankacılık Sektörü Tarihsel Gelişim, Temel Sorunlar, Mali Riskler ve Yeniden Yapılandırma*, 4.
33. Paçacı, C. (1998). *Cumhuriyet döneminde Türk bankacılık sektörü. Yeni Türkiye Dergisi*, 23-24.
34. Çelik, P. (2004). Bankaların Risk Derecelendirmesi. TCMB Uzmanlık Tezi, 74-83.
35. Oktar, T., & Yeşilyaprak, M. (2011). *Çalışılan departmanın Kredi Derecelendirmeye Etkisi ve Türkiye Katılım Bankaları Üzerine Bir Araştırma. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü E-dergisi*, 1(1). 5-9.
36. Kayalı, N. (2011). *Basel II Sürecinde Kredi Derecelendirme ve Bir Tekstil İşletmesinde Uygulaması, Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 121-123.
37. Şen, G. (2004). *Bankalarda Kredi Değerlendirmede Gelecek Projeksiyonların Kullanımı*, 1.
38. İnternet: Jcr Eurasia Rating Web Sitesi, Banka Derecelendirme Metodolojisi, <http://www.jcrer.com.tr/Pages.aspx?Page=banka-derecelendirme-metodolojisi> Son Erişim Tarihi: 23/12/2017.
39. Seval B. (2014). *Kredi Derecelendirmesi, Lisanslama Sınavları Çalışma Kitapları, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil Ve Eğitim Kuruluşu*, 26.
40. İnternet: Kobirate Rating Web Sitesi, Banka Derecelendirme Metodolojisi, <http://www.kobirate.com.tr/Banka-ve-Finansal-Kurumlar-Derecelendirme> Son Erişim Tarihi: 24/12/2017.

41. İnternet: Kobirate Rating Web Sitesi, Kredi Derecelendirme Metodolojisi, <http://www.kobirate.com.tr/Kredi-Derecelendirme-Metodolojisi> Son Erişim Tarihi: 24/12/2017.
42. İnternet: Moody's Rating Web Sitesi, Banks rating methodology, https://www.moodys.com/researchdocumentcontentpage.aspx?docid=PBC_186998 Son Erişim Tarihi: 01/01/2018.
43. Boyacıoğlu, M. A. (2003). Bankalarda derecelendirme (rating) ve Türk bankacılık sektörü üzerine ampirik bir çalışma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü doktora tezi, 138-172.
44. Yaman, S. (2012). Yerel Yönetimlerin Finansmanında Geçmişten Günümüze Bir Araç: İller Bankası, Yüksek Lisans Tezi, , Marmara Üniversitesi, 4.
45. İnternet: İlbank A.Ş. İller Bankası A.Ş Kurum Bilgileri. <http://www.ilbank.gov.tr/index.php?Sayfa=iceriksayfa&icId=3>, adresinden 20 Kasım 2016 tarihinde alınmıştır
46. Yaş, H. (2011). Belediyelerin Finansman İhtiyacının Karşılanmasında İller Bankası'nın Rolü ve Yeniden Yapılandırılması, Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi, İstanbul, 63
47. Çuhadaroğlu, B.(2011). ; Veri Zarflama Analizi Kullanarak İller Bankası Anonim Şirketi Bölge Müdürlüklerinin Etkinliğinin Ölçümü, Yüksek Lisans Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon, 4-70.
48. İller Bankası, (2014). İlbank Stratejik Plan 2015-2019, Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara.
49. İller Bankası, (2014). 2015 *Faaliyet Raporu, Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara.*
50. Resmi gazete, (2011). 6107 Sayılı *İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun*, Sayı,27840.
51. İnternet: İller Bankası Anonim Şirketi Ana Sözleşmesi. <https://www.ilbank.gov.tr/index.php?Sayfa=iceriksayfa&icId=285>, adresinden 20 Kasım 2016 tarihinde alınmıştır.
52. İnternet: İller Bankası Anonim Şirketi Organizasyon, Görev ve Yetki Yönergesi <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/25007?AspxAutoDetectCookieSupport=1>, adresinden 20 Kasım 2016 tarihinde alınmıştır.
53. Erdem, E. (2013). Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Kredi Riski, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2531 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1502, 190-195.

54. Yarız, A. (2011). *Bankacılıkta Risk Yönetimi: Risk Matrisi Uygulaması*, Marmara Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü E-Dergisi, 8.
55. Sayım, F., Er, S. (2009). Risk Kavramı ve Bankacılıkta Risk. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Çatı Dergisi, 7.
56. Şimşek, K, Ç. (2007). Bankacılıkta Risk ve Risk Ölçüm Yöntemleri, T.C. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 5-37.
57. İnternet: Türkiye Bankalar Birliği Web Sitesi, Kredi Riskinin Yönetimine İlişkin İlkeler, https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/risk_yonetim.doc Son Erişim Tarihi: 11/01/2018.
58. İller Bankası A.Ş. (2013). *Faaliyet Raporu (2013)*. Ankara: İller Bankası A.Ş., 125.
59. İller Bankası A.Ş. (2014). *Faaliyet Raporu (2014)*. Ankara: İller Bankası A.Ş., 133-134.
60. İller Bankası A.Ş. (2015). *Faaliyet Raporu (2015)*. Ankara: İller Bankası A.Ş., 140-141.
61. İller Bankası A.Ş. (2016). *Faaliyet Raporu (2016)*. Ankara: İller Bankası A.Ş., 154-155.
62. Yörük, E. (2016). Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Derecelendirme ve İller Bankasının Kredi Derecelendirme Notları, İller Bankası A.Ş. Uzmanlık Tezi, 102.
63. Çakır, G. (2008). Kredi derecelendirme, bankalarda kredi risk yönetimi ve BASEL II nin muhtemel etkileri, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümü, İşletme Anabilim Dalı, 10-11.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : DEMİR, Aykut
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 10.04.1989 Kelkit
Medeni Hali : Evli
Telefon Numarası : 0 (532) 061 61 24
Faks Numarası : 0 (462) 334 55 90
E-posta Adresi : aykugd@ilbank.gov.tr

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Karadeniz Teknik Üniversitesi – Muhasebe	Devam ediyor
Lisans	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi - İşletme	22.06.2012

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2014	İller Bankası A.Ş. Trabzon Bölge Müdürlüğü	Uzman Yardımcısı

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Futbol, Yüzme

İL BANK
TÜRKİYE'NİN YAPICI GÜCÜ